

PENGESPILL PÅ KREDITT

Kandidatnummer: 728

Leveringsfrist: 25.04.08

Til sammen 14653 ord

05.09.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Problemstillinger	1
1.2	Jurisdiksjonsspørsmål	2
1.3	Avgrensing	3
1.4	Lovens forhistorie.	4
1.5	Rettskildebilde	5
<u>2</u>	<u>SPILL PÅ INTERNETT OG BETALINGSFORMIDLING.</u>	<u>8</u>
2.1	Spill på internett.	8
2.2	Brukerstedskoder.	8
2.3	Skille mellom debet- og kredittkort.	9
<u>3</u>	<u>STRAFFELOVENS IKRAFTTREDELSESLOV § 12 FØRSTE LEDD</u>	<u>13</u>
3.1	Virkninger av straffelovens ikrafttredelseslov § 12 første ledd	13
3.2	Definisjon av spill og veddemål.	13
3.3	Ugyldighet	14
3.4	Lovlige spill	15
<u>4</u>	<u>STRAFFELOVENS IKRAFTTREDELSESLOV § 12 ANNET LEDD</u>	<u>16</u>
4.1	Innledende bemerkninger	16

4.2	Lovlige spill og fjernspill.	16
4.3	Kontant betaling	17
4.4	Krav om forsett.	22
4.4.1	Innledning	22
4.4.2	Brukersteds-koder og forsett.	23
4.4.3	Hvilket tidspunkt kreditten skal anses å være ytt	29
<u>5</u>	<u>STRAFFELOVENS IKRAFTTREDELSESLOV § 12 FJERDE LEDD</u>	<u>36</u>
5.1	Rettsvillfarelse	36
5.2	Betydningen av gevinster.	39
5.3	Problemer som kan oppstå ved å ta hensyn til gevinster	42
<u>6</u>	<u>AVSLUTTENDE BEMERKNINGER.</u>	<u>45</u>
6.1	Effektivitet	45
6.2	Virkningen av nyere lovgivning	46
<u>7</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>48</u>

1 Innledning

1.1 Problemstillinger

Denne oppgaven vil behandle ulike problemstillinger rundt pengespill på kreditt, foretatt over internett. Oppgaven vil vurdere hva slags rettsvirkninger som følger av at en kortholder benytter sitt kredittkort som betalingsmiddel for pengespill på internett. En slik transaksjon vil kunne medføre at kortholders gjeld i forhold til kortutsteder ikke er å anse som gyldig, og derfor ikke bindende for debitor. Bakgrunnen for at transaksjoner av denne type kan medføre ugyldighet, er at straffelovens ikrafttredelse § 12 bestemmer at forpliktelser som oppstår som følge av spill eller veddemål ikke er bindende. Det samme gjelder for gjeld som er stiftet ved slike transaksjoner.

Ulike problemstillinger vil oppstå ved behandling av forholdet mellom kortholder og kortutsteder, når kortholder benytter sitt kredittkort til pengespill. Jeg ønsker i denne oppgaven å problematisere hva som kreves for at gjelden er å anse som ugyldig etter straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd. I de tilfeller ugyldighet oppstår, vil det bli drøftet hvilke rettsvirkninger ugyldigheten medfører. Herunder vil det bli drøftet om de innbetalinger debitor har foretatt ovenfor kreditor vil kunne kreves tilbakebetalt, ettersom gjelden debitor har betalt er ugyldig stiftet. Avslutningsvis behandles forholdet mellom uforbindende gjeld og gevinster debitor har fått som følge av sin spilleaktivitet.

1.2 Jurisdiksjonsspørsmål

I det tilfelle både kortholder og kortutsteder har tilhold i Norge får norsk rett anvendelse, når det gjelder rettsforhold mellom disse.¹ Dersom kortutsteder holder til utenfor Norge, og kortholder er en norsk forbruker, vil den klare hovedregel være at tvister mellom disse subjektene faller inn under norsk rett. Dette fremkommer av finansavtaleloven § 3 og § 2, annet ledd. Ved det tilfelle at en utenlandsk kortutsteder har oppsøkt en norsk forbruker for å tilby sine tjenester, vil norsk rett og norsk vernetting være hovedregelen for løsning av tvister. Det er unntak fra denne hovedregelen om norsk retts jurisdiksjon. Foreligger den situasjon at en norsk forbruker har oppsøkt en kortutsteder i utlandet, vil norsk retts jurisdiksjon ikke være like klar. Ved et slikt tilfelle vil retten i det land kortutsteder har sitt tilholdssted, høyst sannsynlig være avgjørende for rettstvister som oppstår².

Grensen for norsk retts jurisdiksjon er mer usikker når det gjelder selve spillaktiviteten. Rekkevidden av norsk rett er begrenset til norsk territorium. Spill som er problematisert i denne oppgaven vil operere sin virksomhet fra utlandet. Da er det i utgangspunktet utenfor norsk retts jurisdiksjon. Det fremkommer av lotteriloven § 6, annet ledd hvilke foreninger og organisasjoner som kan gis tillatelse til å drive pengespillsaktivitet i Norge. Selskaper som ikke har tillatelse til å drive spillevirksomhet etter lotteriloven, vil etter norsk rett ikke ha lov til å bedrive slik virksomhet. Realiteten i dag er at utenlandske spillselskaper tilbyr pengespill som er tilpasset det norske markedet, både i form av språk, og i form av tilbud om spill på deres nettsteder. En kan for eksempel gå inn på et utenlandsk spillsted og tippe på en norsk tredjedivisjonskamp i fotball. Bakgrunnen for dette er at selskaper er gitt konsesjon for spill i andre land. Malta er et typisk eksempel på land hvor denne type konsesjoner er utbredt. Spørsmålet i forhold til jurisdiksjon vil være om spill fra utenlandsk spillsted kan sies å være ulovlig avholdelse av pengespill i Norge³. Dette spørsmålet er usikkert. Det er hevdet i Danmark at dansk lov vil få anvendelse grunnet virkningsprinsippet. Når virkningen av den ulovlige aktiviteten får utslag i Danmark, er det

---

¹ Torvund: Pengespill og kreditt. [www. Torvund.net](http://www.Torvund.net)

² NOU 2000:9 Konkurransereflater i finansnæringen. Punkt 3.2.10

³ Ot.prp.nr.44 (2002-2003) punkt: 6.5 Restriksjoner mot utenlandske internettilbud

hevdet at deres rett vil ha anvendelse. Svaret på om norsk rett får anvendelse på slike forhold, er ikke rettslig avklart. Dette spørsmålet vil ikke bli drøftet videre, da det faller utenfor hovedproblemstillingene i foreliggende oppgave.

1.3 Avgrensing

De problemstillinger som drøftes i denne oppgaven, er av privatrettslig karakter. Det er forhold mellom debitor og kreditor som skal vurderes. Offentligrettslige spørsmål som oppstår i forhold til Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 vil ikke bli drøftet. Slike forhold vil for eksempel være om det er ulovlig å medvirke til pengespillsaktivitet som det ikke er gitt tillatelse til etter norsk lov. Videre vil det heller ikke bli drøftet hvorvidt vilkår for bestemmelser for straff etter straffelovens §§ 298, 299 eller 383 er oppfylt. Bakgrunnen for disse avgrensingene, er at dette vil være tilfeller som berører rettsforholdet mellom den som foretar den ulovlige disposisjonen og det offentlige. Dette vil ikke ha direkte betydning for rettsforholdet som oppstår mellom debitor og kreditor.

Oppgaven vil videre bli avgrenset mot straffelovens ikrafttredelseslov § 12, tredje ledd, som regulerer forhold rundt terminspill. Bakgrunnen for denne avgrensing er at det med terminspill siktes til kontrakter som er knyttet til et objekt, og der oppfyllelse ikke skjer ved at dette objektet leveres, men ved et senere oppgjør som baserer seg på objektets prisutvikling.⁴ Dette er i nyere lovgivning beskrevet som varederivater som er regulert i Verdipapirhandellov § 2-2 jfr. Verdipapirhandelforskriften § 2-1. Et slikt forhold vil være lite fruktbart å diskutere, sett i forhold til det valg av problemstilling som er foretatt. Valg av tema for denne oppgave gjelder transaksjoner som er av veddemålskarakter. Dette må således anses som disposisjoner av en annen karakter enn terminspill knyttet til varehandel.

---

⁴ Hagstrøm ”spil og veddemaal” s. 2

1.4 Lovens forhistorie.

Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ble vedtatt i 1902. Som forbilde var europeisk rett som allerede hadde vedtatt lignende ugyldighetsregler for disposisjoner av spill og veddemåls karakter. Bakgrunnen for ønsket om å regulere slike forhold, var å hindre personer i å spille bort alle sine eiendeler ved kortspill eller andre typer veddemål. Det var ansett nødvendig å beskytte den svake part mot seg selv. Høyesterett har uttalt at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd er et resultat av ”et ønske om å beskytte personer mot å falle for fristelsen til å spille for høyere innsats enn de har dekning for”⁵. Loven har hatt som formål å knytte sivilrettslige transaksjoner til straffbare forhold⁶. Utgangspunktet er, etter norsk rett, avtalefrihet. Det medfører at man har anledning til å disponere over sine egne midler etter eget ønske. I forhold til spill og veddemål anså lovgiver det nødvendig å begrense den alminnelige avtalefrihet for å verne en svak part mot seg selv. Bestemmelsen er således en innskrenking av hva slags type transaksjoner en kan bruke egne midler til, herunder også midler stilt til rådighet av en lånegiver.

Bestemmelsen har over lengre tid nærmest ikke vært anvendt i praksis, og derfor har det ikke vært særlig stort antall saker til behandling i rettsvesenet. På bakgrunn av at det de siste årene har vært en sterk økning av spill- og veddemålsaktivitet over internett, har dette ført til at bestemmelsen igjen har blitt aktuell. Det er estimert at nordmenn bruker rundt 5,3 milliarder kroner på ulike nettspill på internett. Dette er midler som kommer i tillegg til det vi som privatpersoner legger igjen hos norske konsesjonsgitte spillsteder, som Norsk Tipping og Norsk Rikstoto.⁷

Når det gjelder lovens anvendelsesområde i dag, kan den utvilsomt ikke anses bortfalt, på tross av sin alder og manglende anvendelse over lengre tid. De formål loven var satt til å regulere, gjør seg gjeldende like sterkt i dag som de gjorde på vedtagelsestidspunktet.

---

⁵ Rt-2003-1210, avsnitt 24.

⁶ Woxholth: Avtalerett. 2006 s.332

⁷ Uttalelse til Dinside.no fra Atle Hamar. Direktør i stiftelses og lotteritilsynet.

<http://www.dinside.no/php/art.php?id=499122>

Videre skal det etter rettskildelæren meget til for at en skal kunne anse en lovbestemmelse som bortfalt, som følge av manglende bruk. Det vil kun være i de tilfeller det dreier seg om svært gamle bestemmelser som står i sterkt motstrid til dagens rettsoppfatning.⁸ Dette vil ikke være tilfellet for foreliggende bestemmelse.

1.5 Rettskildebilde

Besvarelsen vil i utgangspunktet følge de prinsipper som foreligger etter den alminnelige rettskildelære. Rettskildebildet for denne oppgaven vil likevel reise noen særlige utfordringer. Bakgrunnen for at rettskildebildet er noe spesielt, er at vi har med en meget gammel lovbestemmelse å gjøre. Bestemmelsen har ikke vært aktuell på mange år, som nevnt over, men har igjen blitt aktualisert ved at det er foretatt pengespill på internett med kredittkort som betalingsmiddel. Det kan således være noe utfordrende å tolke bestemmelsen i lys av den utvikling som har skjedd i forhold til nye løsninger for betalingsformidling.

Forarbeidene gir liten anvisning på løsninger i forhold til spill på internett. Spill i dag foregår på tekniske plattformer (internett) som ikke eksisterte på det tidspunkt loven ble gitt. En finner derfor ikke noen synspunkter eller forslag til løsninger for slike transaksjoner. Forarbeidenes vekt må således i stor grad avgrenses til hva de anser som formål og målsetning med bestemmelsen.

Når det gjelder rettspraksis foreligger det en avgjørelse av Høyesterett (Rt-2003 s. 1210) som vil være relevant for oppgaven. Avgjørelsen vil gi veiledning i forhold til lovens anvendelsesområde og hvordan bestemmelsen skal tolkes. Når det gjelder problemstillinger som knytter seg til fjernspill på internett og forsettsdrøftelsen foreligger det ingen autoritative dommer som direkte avgjør problemstillingene. Bakgrunnen for dette er at det ikke har versert noen saker for domstolene der pengespill på internett er behandlet.

---

⁸ Eckhoff: Rettskildelære s. 242

Sett i forhold til de problemstillingene som er beskrevet over, foreligger det utfyllende praksis fra Bankklagenemnda (BKN). Når det gjelder nevnte nemnd, er det et fast sekretariat oppnevnt av Bankforeningene og Forbrukerrådet. Nemnden er nøytral og opprettet for å ta stilling til tvister som oppstår mellom forbruker og den profesjonelle næringsdrivende. Den uttalelse nemnda kommer til er rådgivende, og er således ikke rettslig bindende. Men om en sak er realitetsbehandlet av BKN, kan saken bringes direkte inn for tingretten ⁹ jfr. tvisteloven § 6-2, annet ledd bokstav c, jfr. finansavtaleloven § 4.

Ved vurdering av den rettskildemessige betydning av uttalelsene fra BKN, vil de ha vekt som rettskilde, på tross av at deres konklusjoner ikke er rettslig bindende. Bakgrunnen for at slike avgjørelser vil ha rettskildemessig vekt, er at deres konklusjoner er en følge av grundig saksgang. Vurderingene er foretatt av saklig kompetente nemndsmedlemmer, og avgjørelsene er truffet på bakgrunn av grundig skriftlig saksbehandling og kontradiksjon. Følgen av dette er at slike avgjørelser vil kunne anses å ha rettskildemessig vekt på et rettsområde der rettskildebildet for øvrig er svakt. Når det gjelder hvor stor vekt domstolene reelt vil tillegge en slik uttalelse, vil det i stor grad avhenge av om de anser de konklusjonene nemnda har kommet frem til som gode løsninger på gjeldende rettsområde.¹⁰ Det vil videre være av betydning om de avgjørelser som BKN har kommet til, blir fulgt opp i praksis av den profesjonelle part. Dette vil i så fall tyde på at de avgjørelsene nemnda har kommet til er ansett som bindende av bransjen selv. I sin tur vil dette medføre at en bransjestandard på vedkommende rettsområde kan anses å ha oppstått. Når en fast praksis utvikler seg på et rettsområde, skaper det forventninger hos aktører innen området om at situasjoner skal løses på gitte måter. Likhets hensyn vil derfor bli fremtredende som følge av den bransjepraksis som har vokst frem. Erfaringsmessig har det vist seg at BKNs avgjørelser har blitt etterlevd av kortutstedere. Samtlige kortutstedere i Norge har sperret for pengespill ved anvendelse av kredittkort. Dette vil kunne øke den rettskildemessige vekten av BKNs avgjørelser innen angitte saksområde.

---

⁹ Bankklagenemnda.no

¹⁰ Hagstrøm; Obligasjonsrett s 55-56.

Reelle hensyn vil være en relevant rettskilde. Bakgrunnen for dette, er at det foreligger få rettskilder på området. Rettskilden vil i stor grad sees i sammenheng med hva som var lovens opprinnelige formål, nemlig ønsket om å beskytte den svake part mot transaksjoner som kan få store økonomiske konsekvenser for vedkommende. Reelle hensyn er vurderinger av resultatets godhet. Formålet ved å tillegge slike hensyn vekt, er at en skal komme frem til både innholdsmessige og retts tekniske gode løsninger.¹¹ Det vil i stor grad være rimelighetsvurderingen som taler for å tolke rettsreglene på en bestemt måte for å nå lovens formål. Et eksempel på et slik reelt hensyn, når det gjelder straffelovens ikrafttredelseslov § 12, er hensynet til den svake part. Slike hensyn vil kunne tale for at bestemmelsen tolkes utvidende, eksempelvis til fordel for den spillavhengige. Reelle hensyn vil således være hensynet til individuell godhet i den enkelte sak og hensynet til å ha en retts teknisk god regel for lignende saker i fremtiden. Ofte vil det være det siste domsstolene legger vekt på.

---

¹¹ Rettskildelære. Eckhoff. S 371

2 Spill på internett og betalingsformidling.

2.1 Spill på internett.

Når en spiller ønsker å benytte internett til pengespill- eller veddemålsaktiviteter, registrerer spilleren seg som bruker på et spillnettsted. Her finnes en rekke ulike pengespill, alt fra ulike kortspill til spill på ulike sportsarrangementer. Expect.com er eksempel på et slikt nettsted. Når en registrerer seg som kunde, vil det bli opprettet en egen spillkonto hos selskapet. Spillkontoen fungerer slik, at en overfører penger fra sin egen bank- eller kredittkonto til den konto som er opprettet hos nettselskapet. Overføringene skjer elektronisk. Etter at nødvendige overføringer er foretatt, kan vedkommende gå over til selve spillaktiviteten. Kunden kan deretter satse penger slik han ønsker, for så enten å tape sin innsats, eller høste gevinsten.

2.2 Brukersteds-koder.

Som følge av at de transaksjoner, som beskrevet over, skjer elektronisk, må spilleren enten ha et debetkort eller kredittkort å belaste for at pengene skal kunne overføres til kontoen hos spillselskapet. Skillet mellom debetkort og kredittkort er sentralt i forhold til de problemstillinger som oppgaven skal behandle. Grunnen til det, kommer jeg tilbake til under punkt 2.3. Forskjellen ligger i hvem sine midler en disponerer over når en velger å overføre penger fra det aktuelle kortet. Når en velger å belaste debetkortet for sine kjøp eller overføringer, benytter kortholder sine egne penger ved overføringen. Et debetkort vil typisk være knyttet til kortholders lønnskonto. Dette medfører i hovedsak at kunden benytter sine egne disponible midler ved disposisjonen. Det vil finnes noen mellomløsninger, men disse vil bli vurdert senere. Når det gjelder kredittkort, vil bruk av en slik type kort medføre at en benytter midler av en kredittramme kunden på forhånd har fått innvilget hos en kortutsteder. Kredittkort vil således være en rammekreditt, det vil si et kort med en gitt innvilget kredittgrense. Når kunden benytter et slikt kort vil ikke pengene bli trukket direkte fra hans bankkonto, men bli belastet vedkommendes rammekreditt og deretter komme til kortholder som en faktura, en stund etter at transaksjonen er foretatt. Eksempel på et slikt kort er Total MasterCard fra DnBNOR.

Når kortholder har valgt det kort han ønsker å belaste ved sin overførsel til spillskapet, skjer det elektronisk kontakt mellom brukersted, som er spillstedet, og kortutsteder, der kortholder har fått sitt kort utstedt.

Kontakt til kortutsteder skjer ved at det blir foretatt en elektronisk autorisasjonsforespørsel fra nettstedet før kunden gis tillatelse til å spille på det aktuelle nettstedet. Forespørsel går fra brukersted via den som drifter autorisasjonssystemet for bankene. Teller er eksempel på et selskap som drifter slike autorisasjonssystemer. Videre blir forespørselen sendt fra Teller til kortutsteder, som må godkjenne transaksjonen. Formålet med denne autorisasjonen er at brukerstedet kontrollerer om kortet er gyldig og om det er disponible midler på kortet. Når kortutsteder mottar en forespørsel for bruk, mottar samtidig kortutsteder en kode som gir en beskrivelse av hva slags bransje eller virksomhet brukerstedet tilhører. Ulike type bransjer har forskjellige koder. For eksempel vil et reiseselskap ha en type kode, en sportsbutikk en annen. Slike koder blir omtalt som bransjekoder. For selskaper som driver med pengespill er autorisasjonskoden 7995. Kortutsteder vil, om kortet er operativt og det er penger disponibelt på konto, sende elektronisk bekreftelse på at belastning kan foretas på det aktuelle kortet. Følgen av at belastningen godkjennes, er at penger blir ført fra kortholders kort/konto, til vedkommendes spillkonto. Betydningen av dette autorisasjonssystemet vil være av vesentlig betydning, sett opp mot kravet til forsett i straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd. Dette fordi et sentralt spørsmål i denne oppgaven vil være å drøfte om autorisasjonssystemet som beskrevet over, er nok til å oppfylle lovens krav til forsett. Dette vil bli drøftet under punkt 4.4.

2.3 Skille mellom debet- og kredittkort.

Når det gjelder hvilke kort som straffelovens ikrafttredelseslov § 12 rammer, må det, som nevnt, skilles mellom debetkort og kredittkort. Hva dette skillet går ut på, er definert under punkt 2.2. Det er bruk av kredittkort som er kjernen for problemstillingene i denne oppgaven. Det er antatt at debetkort faller utenfor anvendelsesområdet til gjeldende bestemmelse.

BKN har ved alle sine avgjørelser rundt foreliggende tema, funnet at bruk av debetkort ikke rammes av straffelovens ikrafttredelseslov § 12. Det skillet som er anlagt gjelder både rene debetkort, og debetkort der det i tillegg til kundens egne disponible midler foreligger en innvilget kontokreditt.¹² Det foreligger ingen andre rettskilder som har vurdert om det skillet som er omtalt over, er i overensstemmelse med gjeldende rett.

Problemstillingen for drøftelsen vil følgelig være om kredittkort og debetkort med innvilget kontokreditt faller utenfor anvendelsesområdet til straffelovens ikrafttredelseslov § 12.

Ved vurdering av skillet mellom kredittkort og debetkort holdt opp mot lovens ordlyd, vil dette skillet kunne forsvares når det gjelder de debetkort som er rene lønnskontoer. Ved bruk av slike kort vil kortholder benytte sine egne disponible midler. Det vil derfor ikke være tale om lån eller forskudd. Ordlyden taler derfor for at bruk av rene debetkort faller utenfor bestemmelsens anvendelsesområde, når de er benyttet som betalingsmiddel til pengespill over internett.

Vedrørende debetkort med innvilget kreditt, vil ikke skillet være like klart. Her vil en kunne anta at kunden benytter seg av et lån når han trekker på sin kontokreditt for å drive spillvirksomhet. Dette taler for at ordlyden i bestemmelsen får anvendelse på debetkort med kontokreditt. Som begrunnelse for skillet mellom kortene, legger BKN vekt på at betalingssystemene per i dag ikke skiller mellom det tidspunkt debitor går fra å benytte sine egne midler til det tidspunkt han faktisk går over til å benytte sin innvilgede kreditt på kontoen. Dersom trekk på kredittdelen av et debetkort anses for å falle inn under lovens anvendelse, vil dette ha som konsekvens at kortet i sin helhet må sperres for bruk til pengespill. Det ville samtidig medføre en sterk inngripen i kontohavers disponering av egne midler, noe bestemmelsen i forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ikke åpner for.¹³

---

¹² BKN-06039 s.5

¹³ BKN-06039 s.5

Reelle hensyn vil på den andre siden kunne tale for at både kredittkort og debetkort med kontokreditt faller innenfor lovens ordlyd. Å anlegge et skille mellom et kredittkort og debetkort med trekk på kredittdelen vil være noe kunstig. I realiteten medfører det at kortholder benytter seg av innvilget kreditt. Dette skillet vil medføre at lovens anvendelse kan bli avhengig av hvordan bankene organiserer sine korttyper. Skillet har som konsekvens at loven, etter min, vurdering rammer noe tilfeldig. Bestemmelsen rammer for eksempel rene kredittkort, men ikke debetkort med vesentlig kontokreditt.

Det foreligger et forslag fra Kulturdepartementet om å gjøre medvirkning til ulovlig pengespill straffbart¹⁴. Forslaget vil kunne tas til inntekt for det skillet mellom debetkort og kredittkort som er beskrevet over. Forslaget er utarbeidet av Kulturdepartementet og var ute til høring med utløp i februar 2008. Målet med forslaget er å gjøre bankene medvirkningsansvarlig til ulovlig fjernspill, dersom overførsel til ulovlige spillsteder skjer via kortutsteders/bankenes systemer. En naturlig tolkning av foreliggende forslag, er at slike transaksjoner ikke er berørt av lovverket, slik det fremstår i dag.

Når det gjelder aktører innen bransjen har de lagt til grunn at loven ikke får anvendelse på debetkort med kontokreditt. Kortutstedere har sperret for bruk av kredittkort til pengespill, men har ikke sperret for slike transaksjoner på debetkort. Dette vil være et argument for at straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ikke får anvendelse på debetkort. Det er grunn til å tro at kortutsteder ville sperret for slike transaksjoner, om de anså det som mulig at utestående ikke ville kunne kreves tilbake fra kortholder.

Lovens ordlyd taler klart for at rene debetkort faller utenfor lovens anvendelsesområde. Standpunktet støttes videre av de andre rettskildene som er drøftet over. Konsekvensen er at overføringer fra slike kort ikke berøres av straffelovens ikrafttredelseslov § 12. Det er videre klart at bruk av kredittkort anses som lån eller forskudd. Dette betyr at overføringer

---

¹⁴ Høringsnotat om forbud mot medvirkning til fjernspill i form av betalingsformidling for fjernspill uten norsk tillatelse. Punkt 1.1

fra slike kort til pengespill vil falle inn under lovens ordlyd. Når det gjelder transaksjoner fra kontokreditt som er tilknyttet et debetkort, vil ordlyden tale for at slike overføringer blir berørt av bestemmelsen på lik linje med kredittkort. Dette fordi pengene reelt sett må anses som et lån eller forskudd. Reelle hensyn vil videre tale for at det skillet som er anlagt er noe kunstig. Rettskilder som taler for motsatt standpunkt er BKN, bransjepraksis og etterfølgende lovforslag. Disse taler for at det skal skilles mellom de to korttypene, på tross av at transaksjoner er gjort fra kredittdelen på debetkortet. Slik jeg vurderer det, vil lovens ordlyd og reelle hensyn veie tyngst. Det vil være naturlig å anse en kreditt for en kreditt, uavhengig om den foreligger på et rent kredittkort eller som en mulighet i et debetkort.

Konklusjonen vil således være at bruk av kredittkort og debetkort med kontokreditt faller innenfor anvendelsesområdet til straffelovens ikrafttredelseslov § 12.

3 Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd

3.1 Virkninger av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd

Etter Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 oppstår det ingen forpliktelse av ”spill og væddemaal” og en anerkjennelse av at stiftet gjeld som følge av slike disposisjoner er ”uforbindende”.

Spill og veddemål som faller inn under straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd, medfører at den forpliktelse som er stiftet er ugyldig. Hva dette innebærer og følgen av slik ugyldighet vil bli drøftet under punkt 3.3. Det er videre slik at ikke alle pengespill blir berørt av bestemmelsen. Dette vil bli behandlet under punkt 3.4.

3.2 Definisjon av spill og veddemål.

Når det gjelder hva spill omfatter etter bestemmelsen, er det uttalt at spill må anses å ha en mer omfattende anvendelse enn begrepet lykkespill.¹⁵ Lykkespill er definert til å gjelde alle typer spill der det foreligger premie som følge av resultatet i spillet, og at premien er penger¹⁶. Pengespill på internett vil således falle innenfor lovens anvendelsesområde, fordi det er et spill der resultatet har som konsekvens at en vinner eller taper penger.

Definisjonen vil slik sett rekke vidt. Uavhengig av om det er brettspill eller lignende hobby- aktiviteter, vil bestemmelsen komme til anvendelse der en pengegevinst er premie.

Når lovens ordlyd sier at det ”oppstår ingen forpliktelse”, må dette tolkes slik at disposisjonen ikke skal anses inngått, og slik sett er ugyldig på det tidspunkt disposisjonen ble foretatt. Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd er derfor en ugyldighetsregel som må karakteriseres som en tilblivelsesmangel. I teorien er regelen omtalt som en sterk ugyldighetsregel.¹⁷ Hva dette innebærer vil jeg komme tilbake til under punkt 3.3.

---

¹⁵ Rettsdata.no kommentar til Straffelovens ikrafttredelseslov § 12. note 6.

¹⁶ Jusleksikon av Jon Gisle s.198

¹⁷ Woxholth: Avtalerett 6.utgave. 2006. s.331

Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd regulerer forholdet mellom spilleren og vedkommende det spilles med eller mot. I forhold til hva som skal drøftes videre i oppgaven, vil ikke rettsforholdet som oppstår mellom disse subjektene være avgjørende. Det vil først og fremst være annet ledd i bestemmelsen som er interessant, da den regulerer forholdet mellom spilleren og hans kreditorer. Imidlertid vil det være riktig å behandle bestemmelsens første ledd innledningsvis, ettersom annet ledd viser til første ledd i forhold til rettsvirkninger som inntreffer dersom annet ledd kommer til anvendelse.

3.3 Ugyldighet

Det fremkommer ovenfor at straffelovens ikrafttredelseslov § 12 er en ugyldighetsregel. Woxholth har beskrevet regelen som en sterk ugyldighetsregel.¹⁸ Dette betyr at regelen kommer til anvendelse uavhengig av om medvirkeren var kjent med ugyldigheten eller ikke. Reglen virker således *ex officio*¹⁹. God tro vil derfor ikke tillegges vekt. Ugyldighet med direkte virkning gjelder kun i forhold til første ledd. Har ikke debitor innbetalt spillegjelden til kreditor, foreligger det således ingen forpliktelse til å betale gjelden. Om spilleren først har valgt å betale sin spillegjeld, vil ikke ugyldighetsregelen virke *ex officio*. Her vil et krav om tilbakebetaling av spillegjeld være avhengig av om debitor på det tidspunkt betaling ble foretatt, var i villfarelse om fordringens ugyldighet, jfr. straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd. Dette forholdet vil bli drøftet under punkt 5.1.

Det er i teorien hevdet at bestemmelsen kan sammenlignes med foreldelsesreglene.²⁰ De kan benyttes defensivt som betalingsinnsigelse, men kan ikke benyttes offensivt til å kreve oppgjør tilbake i det tilfellet der et foreldet krav er innfridd²¹. Denne sammenligningen er,

---

¹⁸ Woxholth: Avtalerett 6. utgave. 2006. s.331

¹⁹ Bernt og Kruger: Ugyldighetsbegrepet i kontraktsretten og forvaltningsretten s. 22.

²⁰ Bernt og Kruger: Ugyldighetsbegrepet i kontraktsretten og forvaltningsretten. s.19

²¹ Bernt og Kruger: Ugyldighetsbegrepet i kontraktsretten og forvaltningsretten s. 19.

slik jeg vurderer det, riktig. Dette fordi reglene som er sammenlignet gjør det mulig for debitor å beskytte seg mot å betale gjeld som ikke er gyldig. Verken foreldelsesreglene eller straffelovens ikrafttredelseslov § 12 får anvendelse før kreditor gjør krav på utestående beløp. Dette vil være naturlig, da debitor ikke har behov for bestemmelsenes beskyttelse før kreditor gjør krav på utestående gjeld.

3.4 Lovlige spill

Etter ordlyden gjelder ugyldigheten alle former for pengespill som er av spill- eller veddemålsskarakter. Rettspraksis har avgjort at ordlyden må tolkes innskrenkende til ikke å gjelde visse typer spill. I Rt-2003-1210 stadfester Høyesterett i avsnitt 24 at det er gjort unntak fra ugyldighetsregelen for spill som det er gitt tillatelse til å drive etter lotteriloven. Dette følger av *lex specialis* prinsippet²². Dette prinsippet bygger på at spesiallovgivning gis fortrinnsrett fremfor mer generelle regler. Bakgrunnen for dette tolkningsresultatet er at det på tidspunktet for vedtagelsen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ikke forelå noen lovbestemmelser som gjorde visse pengespill lovlige. Etterfølgende lovgivning på området har medført at det ble gjort unntak for forbud ved visse typer pengespill. Lovlige pengespill må oppfylle vilkårene i lotteriloven og er videre avhengig av at tillatelse til å drive spillaktivitet er gitt fra myndighetene. Dette har som resultat at en ikke kan hevde at forpliktelsen var ugyldig når en har tapt penger på lovlige pengespill. I tilfeller der kortholder har satset penger på pengespill som er ulovlige etter norsk rett, kan en anvende bestemmelsen offensivt og således si at en ikke er forpliktet av den disposisjon som er foretatt. Her vil altså skillet mellom lovlige og ulovlige spill ha avgjørende betydning for transaksjonens gyldighet.

---

²² Eckhoff: Rettskildelære s.348.

4 Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd

4.1 Innledende bemerkninger

Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd regulerer rettsforholdet som oppstår mellom spilleren og hans kreditorer. Bestemmelsen regulerer det forhold der kreditor bevisst har ytt kreditt til en spiller for bruk til pengespill. I fortsettelsen av oppgaven vil det bli drøftet om bruk av kredittkort er å anse som kontant betaling, da det vil være avgjørende for om loven i det hele tatt får anvendelse. Videre vil det bli drøftet hva som ligger i lovens krav til forsett under punkt 4.4.1 og 4.4.2. Under punkt 4.4.3 blir det til slutt drøftet på hvilket tidspunkt forsettet må foreligge.

4.2 Lovlige spill og fjernspill.

Som drøftet under punkt 3.4, stadfestet Høyesterett at en skal tolke bestemmelsen innskrenkende til ikke å gjelde lovlige spill under første ledd. I samme dom tar Høyesterett også stilling til hvordan annet ledd skal tolkes²³. Faktum i dommen var at en spillkommisjonær for Norsk tipping hadde tillatt en av sine kunder å spille på kreditt. Spilleren maktet ikke å tilbakebetale alt han hadde spilt for. Kommisjonæren ville således sikre sitt utestående ved å ta arrest etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 14. Høyesterett avslo kravet om arrest. Angitt begrunnelse var at skillet mellom lovlige og ulovlige spill ikke får betydning i forhold til hvordan andre ledd skal tolkes. Høyesterett anfører at det ikke er adgang til å la noen spille på kreditt, uansett om det er tale om lovlige eller ulovlige spill. Konklusjonen som følger av dommen, er at å gi henstand til en person som skal benytte pengene til spill eller veddemål vil være ugyldig, uavhengig av om spillet det gis henstand til er lovlig eller ulovlig etter norsk lov.

---

²³ RT-2003-1210. s.4

4.3 Kontant betaling

Det har skjedd en stor utvikling i hvordan betalingsformidling fungerer i dag sammenlignet med tidspunktet for lovens vedtagelse. Det vil derfor reises spørsmål til om betaling med kredittkort må likestilles med kontant betaling. Kontant betaling kan defineres som at tjenesteyter mottar oppgjør samtidig som kjøper mottar sin tjeneste. Bakgrunnen for at det må avklares om bruk av kredittkort må likestilles med kontant betaling, er at kontant betaling ikke kan anses som lån eller forskudd. Det vil i så fall medføre at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ikke får anvendelse.

Problemstillingen i det følgende er om betaling med kredittkort må likestilles med kontant betaling.

Sett i forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12, rammer denne lån eller forskudd som er ytt med kunnskap om at debitor vil benytte pengene til spillaktivitet. Lovens ordlyd taler for at bruk av kredittkort faller innenfor hva som kan anses som lån eller forskudd. I realiteten må det anses som lån eller forskudd når kortholder benytter sitt kredittkort. Bakgrunnen for dette er at kortholder vil få en betalingsutsettelse for det beløp som er benyttet. Lovgiver ønsket, ved vedtagelsen av § 12, å hindre at en spiller skulle komme i den situasjon at han spilte bort alle sine eiendeler. Det vil være grunn til å tro at en spiller vil ha større mulighet til å spille bort mer enn han har dekning for, dersom spill på kreditt anses som kontant betaling. Dette fordi straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ikke vil komme til anvendelse ved et slikt tolkningsresultat. En slik konklusjon vil være imot lovens opprinnelige formål, som er å beskytte den svake part mot sine egne disposisjoner. Den videre drøftelsen vil vurdere om andre rettskilder taler i retning av at loven skal tolkes innskrenkende, i forhold til at betaling med kredittkort ikke omfattes av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd.

Flertallet i BKN-06111 stadfestet at betaling med kredittkort ikke kan anses som kontant betaling²⁴. Mindretallet inntok motsatt syn. Flertallet og mindretallet legger til grunn ulik forståelse av de rettskildene som drøftes. Rettskildene som blir drøftet, er Ot.prp.nr.44 og forarbeider og endringer i alkoholloven. Nevnte rettskilder, og det jeg mener den rette forståelsen av disse er, vil bli drøftet under.

Overnevnte behandling i BKN konkluderte med at bruk av kredittkort må anses som betaling gitt ved henstand. Et slikt forhold oppfyller lovens krav til lån eller forskudd. Når det gjelder foreliggende spørsmål, vil det være flertallets konklusjon som tillegges rettskildemessig vekt. Det vil være resultatet BKN kommer til i den enkelte sak som må anses avgjørende. BKNs avgjørelser taler således for at bruk av kredittkort ikke kan likestilles med kontant betaling.

Mindretallet henviser til Ot.prp.nr.44 (2002-2003)²⁵ som argument for at betaling med kredittkort er å anse som kontant betaling. Denne rettskilden må karakteriseres som etterarbeid i forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12. Rettskildevekten av etterarbeid vil variere²⁶. De vil kunne bidra til å klargjøre hva lovgiver ønsket å regulere med loven. Etterarbeid vil ikke tillegges særlig vekt om det medfører en innskrenking av rettigheter ovenfor individet utover det som fremkommer av lovens ordlyd. Det vil ikke være tilfellet her. I foreliggende drøftelse vil etterarbeid kunne være en relevant rettskilde for å klargjøre hva lovgiver mener er gjeldende rett for en meget gammel lov. Etterarbeidet drøfter hva som er å anse som kontant betaling. Dette taler for at overnevnte rettskilde kan anses å ha betydning, sett i forhold til om straffelovens ikrafttredelseslov § 12 skal tolkes innskrenkende til ikke å gjelde kredittkort.

---

²⁴ BKN-06111. s. 6

²⁵ Ot.prp.nr.44. Punkt 6.4: Forbud mot spill på kreditt.

²⁶ Eckhoff: Rettskildelære s. 95-97.

Ot.prp.nr.44 omhandler lov om endringer i pengespill- og lotterilovgivningen.

I forslaget fremkommer det at spill på kreditt ikke er tillatt. Det er ansett som et alminnelig prinsipp, at innsats ved deltagelse i lovlige pengespill skal skje mot kontant betaling. Det fremkommer videre av forslaget hva som skal anses som kontant betaling. Her er betalingskort med kredittavtale nevnt som et av alternativene. Departementet mener at transaksjonen må anses som kontant betaling når betaling har skjedd ved oppgjør på denne måten.²⁷ Det vil være naturlig å lese definisjonen slik, at bruk av kredittkort er å anse som kontant betaling. Dette betyr igjen at departementet ikke anser bruk av kredittkort som en betalingsmåte som rammes av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd.

Problemet med den tolkningen som referert over, er at den ikke tar hensyn til at departementet anser fjernspillsaktivitet som ulovlig. Forslaget uttrykker at det er forbudt å avholde lotterier og pengespill uten norsk tillatelse²⁸. En må således lese forslagets definisjon av kontant betaling i samsvar med hva departementet anser som lovlig avholdelse av pengespillsvirksomhet. Det vil derfor være betenkelig om forslagets definisjon av kontant betaling ble benyttet til å innskrenke anvendelsesområdet til straffelovens ikrafttredelseslov § 12. Det er videre klart at departementets definisjon av kontant betaling gjelder rettsforholdet mellom spilleren og den han spiller med eller mot. Forslaget har således ikke vurdert rettsforholdet mellom spilleren og hans kreditorer. Samlet sett vil forslaget ikke tale for at kredittkort skal anses som kontant betaling ved bruk til fjernspill.

Mindretallet i BKN henviser videre til forarbeider vedrørende ny alkohollov²⁹ og endringen i alkoholloven, for at kredittkort skal likestilles med kontant betaling. Det uttales i nevnte forarbeider, at det er en glidende overgang mellom hva som er å anse som kontant betaling og hva som er betaling gitt med henstand. Når det gjelder forståelsen av ordet henstand, må dette tolkes på samme måte som en betalingsutsettelse. Frem til ny lov ble vedtatt i 1989

---

²⁷ Ot.prp.nr.44. Punkt 6.4

²⁸ Ot.prp.nr.44. Punkt 6.5

²⁹ Ot.prp.nr.31 (1988-1989) s.30-31

var det forbud mot salg av alkohol på andre måter enn mot kontant betaling. Denne bestemmelsen ble opphevet, blant annet fordi den var vanskelig å håndheve. Det ble videre anført at det å forby salg av alkohol på kreditt ikke hadde noen virkning i forhold til konsummål. Konsekvensen av lovendringen ble at en kjøper kan benytte kredittkort som betalingsmiddel ved sin handel på Vinmonopolet.

Endringen i alkoholloven og dens forarbeider vil, rettskildemessig, ha betydning i forhold til tolkning av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, første ledd. Årsaken til den manglende betydning i forhold til § 12, annet ledd, er at reglene regulerer rettssituasjonen mellom ulike subjekter. Mens de rettskilder som er drøftet over gjelder forholdet mellom kjøper av alkohol og selger av alkohol, gjelder straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd forholdet mellom spiller og hans kreditorer. Det vil etter min mening være problematisk, om en tolker forslaget slik at det vil få direkte virkning for et annet rettsforhold enn det forslaget gjelder. Bruk av kredittkort som innebærer kontantbetaling mellom kjøper og selger vil ikke automatisk føre til at det foreligger kontantbetaling mellom kjøper og hans kreditorer. Reelt sett har kjøper, ved å benytte sitt kredittkort, fått en betalingsutsettelse på den varen vedkommende har kjøpt. Da han i ettertid vil bli fakturert av kortselskapet for belastningen, vil dette vanskelig kunne anses som kontant betaling mellom disse subjektene.

En av årsakene til lovendringen i alkoholloven, var at konsummål ikke hadde betydning, sett i forhold til forbudet mot salg av alkohol på kreditt. Dette vil ikke bety at de samme hensyn gjør seg gjeldende ved tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12. Å åpne for pengespill på kreditt vil sannsynligvis kunne medføre at spilleren spiller for mer enn han har dekning for. Det betyr at rettsvirkningene på de to områder som er sammenlignet vil være ulike, og at sammenligningsgrunnlaget derfor sannsynligvis er svakt.

Jeg mener derfor at endringene i alkoholloven ikke kan tas til inntekt for at betaling med kredittkort er å anse som kontant betaling i forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd.

Det vil være relevante, reelle hensyn som kan støtte begge de standpunktene som er lagt til grunn, i forhold til om kredittkort er å anse som kontant betaling. Mange bygger sin økonomi rundt bruk av kredittkort, og benytter det som en ny måte å betale på.

Kredittkortene er således en naturlig del av måten forbrukere organiserer sin privatøkonomi på. Dette argumentet kan tale for at bruk av kredittkort må likestilles med ordinær kontant betaling. For eksempel benytter mange sine debetkort til uttak av kontanter, mens de benytter sine kredittkort til varekjøp, ettersom en ikke betaler gebyr for bruk av kredittkort til varekjøp. Når betalingssystemene er bygd opp på en slik måte, er det naturlig å anse betaling med kredittkort som kontant betaling.

Et videre argument for at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ikke får anvendelse ved bruk av kredittkort til pengespill, er at kredittkort har to funksjoner. Det har både en kredittfunksjon og en formidlingsfunksjon. Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd vil kun sperre for bruk når det gjelder formidlingsfunksjonen av kortet.

Kredittfunksjonen på kortet vil således ikke være berørt av bestemmelsen. Kortholder kan derfor fortsatt overføre penger fra sitt kredittkort til sitt debetkort for så å benytte det overførte beløp til spill på internett. En slik overførsel vil medføre at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ikke kommer til anvendelse, siden bruk av debetkort faller utenfor bestemmelsens anvendelsesområde. Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 er således lite tilpasset de muligheter som foreligger i dag i form av tekniske løsninger. Dette fordi loven vil være lett å omgå ved å benytte tekniske omveier, vil dette kunne tale for at bestemmelsen ikke er spesielt effektiv. Legger man en slik dynamisk tolkning til grunn, vil dette på den ene siden tale for at bestemmelsen ikke får anvendelse på transaksjoner foretatt med kredittkort.

På den annen side vil det ikke være et godt argument at bestemmelsens anvendelsesområde skal snevres inn på bakgrunn av at kortholder har andre muligheter til å bruke kreditt til spill på internett. Å tolke en lovbestemmelse innskrenkende til kredittyteres fordel, på basis av at bestemmelsen lett kan omgås av debitorer, vil ikke være et godt juridisk argument. Formålet med bestemmelsen er å beskytte den enkelt lånetager mot sine egne disposisjoner,

ikke lånegiver mot debtors disposisjoner. Det vil videre kunne være et spørsmål hvorvidt en naturlig definisjon av begrepet ”kontant betaling” kan sies å omfatte bruk av kredittkort. En alminnelig språklig forståelse av begrepet tilsier at det ikke omfatter tilfeller der en får regning for kjøpet på et senere tidspunkt enn når kjøpet ble foretatt. Reelt sett må dette vurderes som om det er gitt betalingsutsettelse eller henstand. Dette vil tale for at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd får anvendelse når kredittkort er brukt til pengespill på internett.

Lovens ordlyd taler for at kredittkort faller innenfor lovens anvendelsesområde. De øvrige rettskilder som er gjennomgått vil, slik jeg ser det, heller ikke tale for at bruk av kredittkort skal likestilles med kontant betaling. Det foreligger derfor intet rettslig grunnlag for å tolke loven innskrenkende. Konklusjonen må derfor bli at bruk av kredittkort ikke kan anses som kontant betaling.

4.4 Krav om forsett.

4.4.1 Innledning

Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd regulerer det forhold der spilleren har fått kreditt av en tredjeperson for å kunne drive spill eller veddemålsaktivitet. Hvis det er ytt ”laan eller forskudd” som noen har ytt med ”øyemed” om at midlene vil bli benyttet til spill eller veddemål, så vil gjelden være ”uforbindende”. Bestemmelsen henviser til første ledd for rettsvirkninger. Dersom lovens vilkår er oppfylt, vil det også her medføre ugyldighet. Debitor er således uforpliktet. Når det gjelder lovens valg av ordlyd som er ”øyemed”, må dette tolkes som krav til positiv kunnskap. Kreditor må derfor ha kunnskap ved utlånstidspunktet om at debitor har som formål å benytte de midler han har lånt til pengespillsaktivitet. Dette er omtalt som et forsettskrav.

Etter strafferettslig terminologi,³⁰ innebærer ”forsett” at kortutsteder vet eller vurderer det som overveiende sannsynlig at debitor har tenkt å benytte midlene til pengespill. Etter ordlyden vil ”øyemed” tale for at en skal legge til grunn samme vilkår som strafferetten i forhold til skyld. Uaktsomhet eller grov uaktsomhet er således ikke nok til å oppfylle lovens vilkår. Dette samsvarer også best med at kredittmarkedet skal fungere mest mulig effektivt. Det ville være vanskelig å operere i et lånemarked der debitors disposisjoner av ytt kreditt vil medføre at gjelden blir ugyldig når lånegiver kun har vært uaktsom. Et slikt system ville medføre omfattende spørsmål fra lånegiver til debitor i forhold til etterfølgende bruk av pengene. Videre vil ikke et slikt system være spesielt effektivt, da det ikke er noen garanti for at debitor faktisk bruker pengene til det formål som er opplyst til lånegiver. Loven har som formål å hindre at kreditorer bevisst utnytter seg av en debitor som lånegiver vet, eller finner det overveiende sannsynlig, vil benytte midlene til pengespill. En slik situasjon vil tale for at forsett må foreligge, sett i forhold til det formål loven skal ivareta.

Under 4.4.2 vil det bli drøftet om brukerstedskoder er nok til å oppfylle straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledds krav om forsett. Videre vil det under punkt 4.4.3 bli drøftet hvilket tidspunkt kreditten må betraktes ytt av kreditor. Dette har betydning for når forsettet må anses oppfylt av kreditor.

4.4.2 Brukerstedskoder og forsett.

På den tiden loven ble utformet, baserte kunnskap seg på opplysninger som ble gitt personlig fra debitor til kreditor. Lovgiver ønsket å slå ned på tilfeller der kreditor visste at debtors hensikter med lånet var å bruke penger til spill eller veddemål. Betalingssystemene i dag innebærer at kunnskap om debtors transaksjoner blir formidlet til kreditor på en annen måte enn ved lovens vedtagelsestidspunkt. Dette innebærer at personer ikke får kunnskap om debtors transaksjoner etter hvert som de blir foretatt. I stedet vil kortutstedere få informasjon via sine brukerstedssystemer dersom kortholder benytter sin

---

³⁰ Eskeland: Strafferett s. 263-265

kreditt til spillaktivitet. Spørsmålet vil derfor være om kortutsteder, som følge av den elektroniske informasjonen, burde ha stanset transaksjonen.

Utgangspunktet for følgende drøftelse, er om elektroniske opplysninger som fremkommer gjennom brukerstedsystemer er nok til å oppfylle lovens krav om forsett.

Når det gjelder rettskilder som må drøftes for å avgjøre foreliggende problemstillinger, foreligger det en høyesterettsdom, praksis fra BKN, teori og forslag til nyere lovgivning.

Høyesteretts kjæremålsutvalg har hatt en sak til doms som vil kunne ha betydning for om brukersteds-koder er nok til å oppfylle lovens krav til forsett³¹. Faktum i dommen er beskrevet under punkt 4.2. Det som gjør dommen aktuell i foreliggende sak, er at avsnitt 26 i dommen muligens kan tolkes som støtte for at brukersteds-koder ikke vil oppfylle lovens krav til forsett. Uttalelsen som kan tolkes i en slik retning, kommer som følge av svar på en innsigelse kommisjonæren uttaler i gjeldende dom. Kommisjonæren hevder at annet ledd ikke kan gjelde i forhold til lovlige spill. Begrunnelsen er at dette vil kunne skape problemer med oppgjør av spilleinnsats, når kunden har betalt med Visa kort eller kredittkort, da penger på slike kort kan være oppnådd med kreditt. Kjæremålsutvalget uttaler at dette ikke vil være problematisk, da annet ledd først får anvendelse når noen har ytt lån eller forskudd med kunnskap om at pengene skal brukes til spill eller veddemål.

Uttalelsen over vil være gjenstand for tolkning. Det vil kunne stilles spørsmål til om uttalelsen skal forstås slik, at forsettskravet aldri kan bli oppfylt ved bruk av kredittkort. Dette standpunktet vil kunne anføres ved å lese dommen antitetisk. Tolkningen kan begrunnes ved at Høyesterett uttaler at straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ikke skaper problemer, sett i forhold til bruk av kredittkort. Dette fordi bestemmelsen gjelder lån eller forskudd som er ytt forsettlig til pengespillsaktivitet. Ved å lese denne uttalelsen motsetningsvis, vil en kunne konkludere at kreditor ikke vil opptre forsettlig når debitor

---

³¹ Rt-2003-1210. s.4

benytter kredittkort til pengespill. Således vil ikke brukersteds-koder oppfylle lovens krav til forsett.

Det andre tolkningsalternativet legger til grunn at uttalelsen ikke kan forstås antitetisk. Tolkningen legger avgjørende vekt på hva Høyesterett tok stilling til i gjeldende dom. Saksforholdet som var til vurdering i dommen, var om annet ledd også omfatter lovlige spill. Retten gikk slik sett ikke inn på noen vurdering av når kreditten må anses ytt eller en vurdering av forsettskravet. Disse spørsmålene var ikke omtvistet i gjeldende sak. Da retten valgte å uttrykke seg slik den gjorde om korthandel, var dette av hensyn til at det ikke var rettsforholdet mellom spilleren og hans kreditorer som var tema i følgende dom. Saken gjaldt det rettsforhold som oppstår mellom spiller og den han spiller med eller mot. Dersom retten hadde tatt stilling til dette spørsmålet, ville det vært et obiter dictum. Det er grunn til å anta at om retten ville uttale seg om et rettsforhold som ikke er avgjørende for sakens utfall, så ville de ha uttrykt seg klarere i forhold til sitt inntatte standpunkt. Mye taler derfor for at retten kun avviste den anførsel som var fremlagt, siden den ikke var relevant for sakens utfall. Dette taler for at dommen, slik jeg ser det, ikke kan tas til inntekt for at bruk av kredittkort aldri vil oppfylle lovens krav til forsett.

Bankklagenemnda har hatt en rekke saker til behandling der flertallet har stadfestet forsett. Det er i de nevnte avgjørelser også dissens når det gjelder dette spørsmålet. Dissensen har blitt inntatt av bankenes representanter i BKN. Den nøytrale nemndsleder har støttet flertallet. Dissensen vil ikke kunne ilegges sterk rettskildemessig vekt, da den i stor grad vil kunne tenkes styrt av deres næringsinteresser.

Bankklagenemndas flertall har kommet til at brukersteds-koder er nok til å tilfredsstille lovens krav til kunnskap. Når det gjelder rettskilder på dette området, tolker flertallet og mindretallet den høyesterettsdom som er behandlet over, forskjellig.³² Mindretallet tolker dommen til inntekt for at forsett ikke kan foreligge ved bruk av kredittkort eller debetkort.

---

³² Rt-2003-1210. s. 4

Flertallet, på sin side, hevder at dommen ikke tar stilling til om brukersteds-koder er nok til å stadfeste forsett. Som konkludert over, vil det være nærmest å legge flertallets forståelse av gjeldende høyesterettsdom til grunn. Rettskildebildet så langt taler for at brukersteds-koder er nok til å stadfeste forsett, slik BKN har konkludert.

Det foreligger noe teori på området. Blant annet har professor Olav Torvund uttalt seg rundt dette spørsmålet.³³ Torvund hevder at brukersteds-kodene er nok til å stadfeste forsett hos bankene, når deres kunder benytter kredittkort til spill på nettet. Han legger videre til grunn at kortselskapenes ansvar muligens rekker lenger enn det BKN har lagt til grunn. Torvund hevder at bankene vil kunne være i fare i forhold til å oppfylle lovens krav til forsett også i tilfeller hvor banken ikke mottar brukersteds-koden 7995. Torvund mener at banken vil kunne ha oppfylt skyldkravet i straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd ved transaksjoner som medfører store belastninger hos kiosker som også driver som spillekommisjonærer. Få handler kioskvarer for store beløp. I en slik situasjon mener han at det vil kunne anses som overveiende sannsynlig at kunden har spilt på pengespill.

Torvund uttaler, som referert over, at når en kortholder foretar store kjøp i en kiosk som også bedriver spillvirksomhet, vil kortutsteder også kunne stå i fare for å ha oppfylt forsettskravet ovenfor gitte transaksjon³⁴. Dette baserer han på at autorisasjonssystemet bør fange opp unormalt høye beløp i forhold til hva slags varer brukerstedet tilbyr. En større belastning enn normalt må således medføre at kortselskapet må forstå at pengene blir benyttet til spillvirksomhet. Dette vil sannsynligvis være å strekke ordlyden i straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd noe langt, fordi forsettskravet må medføre at det foreligger kunnskap om at kortholder skal benytte pengene til spillaktivitet. Når brukersteds-koden for en kiosk fremkommer som informasjon gjennom kortutstедers autorisasjonssystem, vil ikke banken ha visshet om at kunden bruker en stor sum til pengespill eller foretar andre innkjøp.

---

³³ www.Torvund.net: Pengespill og kredittkort og www.dinside.no/php/art.php?id=98267

³⁴ <http://www.dinside.no/php/art.php?id=98267>.

Dersom det medfører riktighet at store belastninger hos kiosker, som også driver spillvirksomhet, medfører at forsettskravet er oppfylt, vil bankene måtte legge inn beløpsbegrensinger på sine kredittkort. Det vil ikke alltid medføre riktighet at unormalt store beløp hos en kiosk eller lignende er spillaktivitet. Konsekvens av en slik beløpsbegrensing vil derfor kunne medføre at kortholder ikke vil kunne kjøpe de varer vedkommende ønsker. Dette er hensyn som BKN tidligere har ilagt vesentlig betydning ved deres tolkning av at bestemmelsen ikke kommer til anvendelse på debetkort. Det vil derfor være svært usikkert om forsettskravet vil være oppfylt i de tilfeller som er beskrevet over, i forhold til handel for store beløp.

Woxholth har også støttet det resultat BKN har kommet til³⁵. Han mener at om banken har mottatt brukerstedskoden 7995, og velger å la transaksjonen passere, må det legges til grunn at banken har oppfylt forsettskravet. Dette fordi banken, som følge av brukerstedskoden, måtte forstå at transaksjonen gjaldt pengespill. Han uttaler videre i tilknytning til BKN sak 2006-039: ”Etter min oppfatning er det neppe tvilsomt at den er juridisk holdbar”

Det vil videre kunne stilles spørsmål angående den rettskildemessige vekt teorien i dette tilfellet kan tillegges, sett i forhold til det Woxholth har uttalt. Dette gjelder spørsmålet om avgjørelsen vil stå seg i rettslig sammenheng. Flertallet i BKN henviser til Woxholth som støtte for sitt syn angående brukerstedskoder³⁶, da han har inntatt samme standpunkt som dem. Dette blir en type sirkelargumentasjon. Woxholt sier at de avgjørelser BKN har kommet til, vil stå seg juridisk og at brukerstedskodene er nok til å oppfylle lovens krav om forsett³⁷. Ved å gjøre dette, bruker i utgangspunktet BKN sin egen forståelse av rettsspørsmålet til støtte for det standpunkt de selv har inntatt. Dette kan bety at den rettskildemessige vekt av teorien således ikke kan tillegges spesiell vekt, ved siden av det standpunkt BKN har kommet til.

---

³⁵ Woxholth: Avtalerett 2006. s.332

³⁶ BKN-06112. s. 4

³⁷ Woxholth: Avtalerett 2006.s.332

På den andre siden, vil det at fagpersoner som Woxholth og Torvund har inntatt samme standpunkt som BKN, kunne få en viss rettskildemessig vekt. Det er på følgende område svært få rettskilder av betydning, noe som vil tilsi at teori ilegges vekt dersom domstolen finner deres argumentasjon overbevisende.

Ved vurdering av om brukersteds-koder er nok til å stadfeste forsett, må det som en del av vurderingen tillegges vekt hvilken funksjon betalingssystemene har. Systemene er bygd opp for å formidle kortholders betalinger. De er ikke ment å fungere som en måte å sperre for kortholders mulige disposisjoner, som kan være av uønsket samfunnsmessig karakter. En del av den argumentasjonen BKN legger til grunn for å stadfeste om forsett foreligger, er at det er teknisk mulig for bankene å sperre for bruk til spill på internett. Det kan stilles spørsmål om det synspunktet som er inntatt, er nok til å oppfylle lovens krav om forsett. En vil kunne hevde at selv om bankene hadde tekniske muligheter til å sperre for kortholders spillvirksomhet, og muligens burde ha sperret for slike transaksjoner, vil dette kun være å betrakte som uaktsomt av banken. Om det er slik at tilfeller av sådan art er å karakterisere som uaktsomme eller grovt uaktsomme, ville ikke dette være nok til å oppfylle straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledds krav om forsett.

På den andre siden kan det legges til grunn, at kortutsteders mangel på sperring ved slike transaksjoner er nok til å stadfeste forsett. Hvis kortutsteder bevisst velger å ikke legge sperre på slik bruk, grunnet ønske om økt inntjening, vil lovens krav til forsett være oppfylt. Vurderingen rundt spørsmålet om forsett vil i stor grad være et bevisspørsmål som domstolen tar stilling til i konkrete saker.

Det vil ha betydning for forsettsvurderingen hvem som har utformet betalingssystemene. Bankene har selv, gjennom internasjonalt samarbeid i Visa og MasterCard, utformet de betalingssystemene brukersteds-kodene baserer seg på. Kortutstedere bør derfor ta ansvar for at deres systemer ikke fanger opp og stanser disposisjoner som er ugyldige etter norsk lov. Når bankene beveger seg inn i gråsoner, sett opp mot lovens bestemmelse, må de også ta ansvar for at deres systemer ikke er gode nok for å oppfylle de krav loven stiller.

Bankene er videre den profesjonelle part. De vil således kunne ilegges ansvar, sett opp mot de systemer de baserer sin virksomhet og inntjening på.

Det foreligger, som tidligere referert, et høringsnotat om forbud mot medvirkning til fjernspillvirksomhet i form av betalingsformidling for fjernspill uten norsk tillatelse³⁸. Av dette forslaget vil lovens krav til medvirkning, og således forsett, være oppfylt dersom kredittkortselskapene mottar brukerstedskoden 7995. Dette tyder på at lovgiver anser brukerstedskoder som tilstrekkelig for å stadfeste forsett, sett opp mot nyere lovgivning. Forslaget kan tale for at lovens vilkår til forsett etter straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd er oppfylt når kortutsteder har mottatt brukerstedskoden 7995.

Når det gjelder rettskildebildet som nevnt over, vil teori, praksis fra BKN og forslag til lovgivning på området, klart helle i retning av at brukerstedskoder er nok til å stadfeste forsett. Det som videre vil kunne tillegges vekt, er at bankene fra høsten 2005 valgte å sperre for muligheten til å bruke kredittkort til spill på internett. Ut fra dette kan en tolke at bankene i stor grad anser de avgjørelser BKN har kommet til som vanskelig å angripe juridisk.

Samlet sett konkluderer jeg med at det vil være nok å oppfylle lovens vilkår om forsett når bankene har mottatt brukerstedskodene. Dette betyr at lovens ordlyd ”øyemed” tolkes presiserende til å omfatte elektronisk informasjon som betalingssystemer meddeler banken i tilknytning til kortholders transaksjoner.

4.4.3 Hvilket tidspunkt kreditten skal anses å være ytt

Ved vurdering av om straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledds krav til forsett er oppfylt, vil det være avgjørende å stadfeste på hvilket tidspunkt kreditten må anses ytt av kreditor. Dette er nødvendig for å stadfeste på hvilket tidspunkt forsettet må foreligge. Det

---

³⁸ Høringsnotat om forbud mot medvirkning til fjernspill. Punkt 4.1

er to ulike tidspunkter som kan vurderes, sett i forhold til når kreditt må anses å være ytt ovenfor debitor.

Det ene synspunktet vil være at kreditt må anses ytt på det tidspunkt låneavtalen ble inngått. Et slik utgangspunkt vil medføre at kunnskap hos kreditor må foreligge på lånetidspunktet for at lovens vilkår skal være oppfylt. Konsekvensen av en slik tolkning vil være at kunnskap kreditor får i ettertid om debtors disposisjoner, ikke vil være nok til å oppfylle lovens vilkår for kunnskap etter annet ledd. Dette fordi kunnskapskravet foreligger på tidspunktet før innvilgelsen. Kunnskap som kommer til kreditor i ettertid vil derfor ikke være nok for å stadfeste forsett.

Det andre inntatte standpunktet legger til grunn at kreditten må anses ytt på det tidspunktet kortholder benytter sitt kredittkort. Slik sett vil lån eller forskudd være ytt på det tidspunkt gjelden er pådratt av debitor. Om et slikt standpunkt skal legges til grunn, vil det medføre at lovens krav til kunnskap må anses utvidet til også å omfatte tidspunkter for debtors etterfølgende bruk av kreditten.

Problemstilling for drøftelsen vil være om kreditten skal anses stiftet ved tidspunkt for avtaleinngåelsen av kortavtalen, eller om kreditten først stiftes ved kortholders senere bruk av kortet.

Ordlyden i bestemmelsen sier at de som har gitt lån eller forskudd må ha vært ”vidende om øiemedet har ydet til brug ved spil eller væddemaal” Dette taler for at krav til kunnskap om formålet med lånet må foreligge hos kreditor på det tidspunkt kreditten ble innvilget. En naturlig språklig forståelse av ordlyden vil derfor være at den henviser til det tidspunkt lån eller forskudd ble ytt. Dette kan således tolkes som en henvisning til det tidspunkt låneavtalen ble inngått og kreditten ble stilt til låntagers disposisjon.

Dog må ordlyden tolkes dynamisk. Det er grunn til å tro at lån, gitt som kredittramme i et kredittkort, er langt fra den situasjon lovgiver hadde tenkt seg da de skrev bestemmelsen.

En naturlig følge av lovens ordlyd vil således kunne være å legge avgjørende vekt på det tidspunkt belastningen ble foretatt og forpliktelsen pådratt av debitor. Dersom dette er riktig utgangspunkt, vil kreditor ha oppfylt lovens krav til forsett når forpliktelsen er pådratt ved bruk til spill- eller veddemålsaktivitet så lenge kreditor på belastningstidspunktet hadde kunnskap om spillvirksomheten. Legger man en slik tolkning til grunn, vil bruk av kredittkort til pengespill være nok til å oppfylle lovens krav om forsett. Dette på tross av at kreditor ikke visste om at formålet var å benytte midlene til spillaktivitet på det tidspunkt kreditten ble stilt til debtors disposisjon.

En må vurdere hva som er lovens formål, sett i forhold til hvilke av de to tolkninger over som ligger nærmest opp til en naturlig forståelse av bestemmelsens ordlyd. Det er grunn til å hevde at tolkningsalternativet som legger avgjørende vekt på det tidspunktet debitor pådrar seg forpliktelsen, er nærmest til å oppfylle de formål loven er ment å regulere. Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, annet ledd har som formål å gjøre forpliktelser ugyldig dersom de er pådratt på en viss måte. Tidspunktet før den aktuelle gjelden er pådratt av debitor vil ikke kunne anses for å være relevant, fordi det ikke er pådratt noen forpliktelse før dette tidspunkt. En slik fortolkning av ordlyden vil passe med det formål bestemmelsen har, da den skal beskytte den svake part mot seg selv og sine disposisjoner. Det vil videre være av betydning at brukersystemene som foreligger i dag, gjør at kreditor får kunnskap om debtors transaksjoner etter at kredittavtalen ble inngått. Når systemene muliggjør at slik kunnskap foreligger, er det naturlig at bestemmelsen tolkes i lys av de tekniske løsninger som er valgt for slike produkter. Dette er forholdsvis nye måter å gjennomføre betaling på, og om en skal holde seg til en streng ordlyds fortolkning, vil lovens formål ikke anses å være oppfylt.

Flertallet i BKN har konkludert med at kreditt må anses ytt ved hvert enkelt kjøp. Dette betyr at banken ved hvert enkelt kjøp må oppfylle lovens krav til forsett for at gjelden skal anses ugyldig stiftet. De mener således at det er uten betydning at lånegiver på tidspunktet for stiftelsen av avtalen ikke hadde kunnskap om at debitor hadde tenkt å benytte kredittkortet til pengespill. En naturlig forlengelse av dette standpunktet kan være å hevde

at også informasjon på avtaletidspunktet kan medføre at forsettskravet er oppfylt. En slik tolkning kan begrunnes i at BKNs flertall uttaler i BKN-06112: ”I forhold til bestemmelsen i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 nr 1, annet ledd må også tilfeldig kunnskap lånegiver får før trekket av kreditten være tilstrekkelig”.

Tolkningen over legger til grunn at en avtale om kreditt må anses inngått ved inngåelse av rammekreditten, samtidig som de sier at selve forpliktelsen ikke oppstår før kjøp er foretatt. Således vil vurderingen i forhold til når forsettet foreligger, kunne inntreffe på to ulike tidspunkt. Ved å vurdere denne tolkningen opp mot lovens ordlyd, legger den til grunn at forsett må foreligge før lån eller forskudd må anses gitt. Dette betyr i realiteten at flertallet legger til grunn to ulike tidspunkter for når kunnskap må foreligge, mens loven legger til grunn ett. Flertallet beskriver i resultatet at ”laan eller forskudd” ikke kan anses gitt på det tidspunkt kreditten ble stilt til disposisjon for debitor, fordi innvilgelse av kreditten kun innebærer en mulighet til å stifte gjeld ved å trekke på kreditten. Flertallets konklusjon om at forsettet skal vurderes på to ulike tidspunkt, må anses som en presiserende tolkning av lovens ordlyd. Dette fordi kunnskap i begge tilfeller kommer til kreditors bevissthet før gjelden reelt sett er pådratt av debitor.

I forhold til synet om at kreditten må anses ytt på det tidspunkt avtalen om kreditt ble inngått, er dette synspunktet støttet av mindretallet i BKN. Det er videre samme synspunkt bankene legger til grunn ved sin argumentasjon overfor nemnda. De mener at kreditten senest må være ytt fra det tidspunkt hvor kreditten er stilt til disposisjon for kunden. Kunnskap etter dette tidspunkt vil ikke være av betydning, sett opp mot loven. Som begrunnelse for dette standpunkt henviser de blant annet til finansavtaleloven § 14, hvor nektelse av å utføre betalingsoppdrag krever særlig grunnlag. Når det gjelder henvisningen til finansavtaleloven § 14, vil ikke den kunne tillegges vekt. Særlig grunn må være oppfylt når bankene risikerer å ikke kunne inndrive utestående gjeld, ettersom den vil være ugyldig stiftet som følge av straffelovens ikrafttredelseslov § 12.

På hvilket tidspunkt kreditten må anses ytt, er omtalt i teorien av Woxholth.³⁹ Her blir den konklusjon flertallet i BKN legger til grunn, støttet. Woxholth hevder at brukerstedskodene er nok til å stadfeste at forsett foreligger ved bruk av kredittkort. Dette må tolkes som at Woxholth anser tidspunktet for forsettsvurdering foreligger på det tidspunktet kortholder benytter sitt kredittkort, ikke på det tidspunkt avtalen ble inngått. Dersom Woxholt hadde inntatt motsatt standpunkt om at avtaletidspunktet er det avgjørende, ville det medført at etterfølgende informasjon vedrørende brukerstedskoder er uten betydning for forsettsvurderingen.

Reelle hensyn kan til en viss grad støtte synet om at kreditten er ytt på tidspunkt for avtaleinngåelse. Rent avtalerettslig må avtalen anses inngått på det tidspunkt signering av lånepapirer finner sted. Det vil videre være i forkant av dette tidsrommet, at det foretas en kredittvurdering av kunden. Når kreditor ikke vet at debitor har tenkt å bruke penger på spill og veddemål på dette tidspunkt, vil ikke lovens vilkår være oppfylt. Dette fordi avtalen er inngått før kreditor får kunnskap om spill- og veddemålsaktivitet. Debtors økonomiske tåleevne blir videre vurdert på det tidspunkt avtalen blir underskrevet. En vil kunne anta at en kredittvurdering, der debtors tåleevne i forhold til økonomiske forpliktelser blir vurdert, gjør at formålet ved loven ikke kan anses å ha betydning i gitte tilfeller. Kreditt som er innvilget på kortet kan vanskelig medføre at debitor spiller bort alle sine eiendeler. Bakgrunnen for dette er at kortselskapene opererer med klare begrensinger om hvor mye kreditt en kan få innvilget, sett i forhold til kundens inntekt og økonomiske situasjon.

Dersom en legger til grunn at tidspunktet for innvilgelsen av kreditten er avgjørende, vil ikke banken ha ansvar for hva debitor velger å benytte kreditten til etter dette tidspunkt. Kredittkort blir således vurderes som et ordinært lån eller forbruksfinansiering, der det ikke vil være bankens anliggende hva debitor velger å benytte pengene til etter at de har blitt overført til hans konto. Det vil i så måte ikke være bankenes ansvar å vokte over debtors

---

³⁹ Woxholth: Avtalerett 6 utg. 2006.s 332

bruk av midler som ligger innenfor personlig disposisjonsfrihet. Legger en et slikt synspunkt til grunn, må vurderingen for forsettskravet skje på samme måte som med et ordinært lån. Forsettet om spillaktiviteten må altså foreligge på det tidspunkt pengene blir stilt til kundens disposisjon. Avtalen er da virksom fra det tidspunkt avtalen er underskrevet og kreditten gjøres tilgjengelig for kunden. Dette taler for at forsettet for bruk av kredittkort skal bli vurdert på samme måte som et forbrukslån.

Det er grunner som taler i mot sammenligningen av kredittkort med forbruksfinansiering. I det tilfellet at en kunde får innvilget et forbrukslån vil pengene samtidig med innvilgelsen bli overført til kundens konto. Da vil også gjelden være pådratt av kunden på samme tidspunkt. Dette skiller seg fra bruk av kredittkort, da gjelden blir pådratt etter hvert som kunden foretar disposisjoner med sitt kort. Denne vesentlige forskjellen mellom de to produktene taler for at en sammenligning mellom kredittkort og forbruksfinansiering ikke er treffende.

Når en vurderer spørsmålet om når kreditten er ansett ytt, vil begge syn kunne fortolkes inn i ordlyden i bestemmelsen. Det foreligger ingen autoritative rettskilder som avgjør spørsmålet. Således vil det være naturlig å la lovens formål om å beskytte den svake part ilegges avgjørende betydning. Videre taler reelle hensyn for, at gjelden faktisk ikke er pådratt før debitor har benyttet disponibel kreditt. Dette vil være det bærende argument, etter mitt syn. Overnevnte standpunkt vil videre være nærmere til å oppfylle de forutsetninger loven søker å oppnå, sammenholdt med en konklusjon der tidspunktet for inngåelse av låneavtalen ilegges avgjørende vekt, i forhold til lovens virke. Kredittkortet kan sies opp av kortholder på hvilket som helst tidspunkt. En kan således vanskelig hevde at forpliktelser ovenfor kreditor oppstår før tidspunkt for faktisk bruk. Dette standpunktet er videre lagt til grunn av BKN, som må anses å ha vekt i forhold til lovens virke.

Konklusjonen må samlet sett være at kreditten må anses ytt ved hvert enkelt kjøp. Resultatet vil kunne anses å ha støtte i rettskildene, som nevnt. Det er videre sentralt at bankene ved innvilgelse av rammekreditt i dag i stor grad ikke spør hva kunden har tenkt å

benytte pengene til, og kunden sjelden vil opplyse om dette uoppfordret. Således ville lovens betydning bli svært snever om kravet til kunnskap knyttes til det tidspunkt banken innvilget rammekreditten.

5 Straffelovens ikrafttredelseslov § 12 fjerde ledd

5.1 Rettsvillfarelse

Straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd virker som en innsnevring av den sterke ugyldighetsregel som fremkommer av § 12, første ledd. Det fremkommer av fjerde ledd at hvis debitor har ”ydet” en frivillig betaling av den forpliktelse som har oppstått som følge av disposisjoner som nevnt etter første ledd, vil ikke betalingen kunne fordres tilbake med mindre betaler var i ”uvitenhet” om fordringens ugyldighet. Denne bestemmelsen vil kun ha betydning sett opp mot ulovlige spill, samt lovlige og ulovlige spill der innsatsen er ytt på kreditt. Når det gjelder lovlige pengespill i forholdet mellom den spilleren spiller med eller mot, følger det som sagt av lex specialis- prinsippet at transaksjonen ikke er å anse som ugyldig⁴⁰

Spørsmålet som vil bli drøftet i det følgende er hva en skal legge i lovens ordlyd om ”uvitenhet”

Lovens ordlyd er ”uvitenhet”. En naturlig språklig forståelse av ordlyden, er at debitor ikke visste at han var uforpliktet fra å betale innsatsen til pengespill eller utestående gjeld som har oppstått som følge av spill eller veddemål. Dette betyr at ordlyden i utgangspunktet ikke er oppfylt når debitor har fått konkret informasjon om bestemmelsen, gjennom media eller andre kanaler. Ved et slikt tilfelle vil en kunne hevde at debitor ikke kunne anses for å være uvitende om bestemmelsen.

Innenfor strafferetten vil foreliggende tilfelle være omtalt som rettsvillfarelse. Kravet til rettsvillfarelse etter strafferetten er at villfarelsen må være unnskyldelig. Det vil si at en ikke kan være i villfarelse om en burde ha visst at forholdet var lovregulert. Når det gjelder sammenligningen med strafferetten, vil det være ulike hensyn bak vurderingen, sett opp mot foreliggende bestemmelse. Villfarelse på strafferettens område er en

---

⁴⁰ Rt-2003-1210 s.3

straffrihetsgrunn.⁴¹ Således skal en gjerningsmann bli frikjent, på tross av at alle andre straffebetingelser er oppfylt i de tilfeller vedkommende var i uvitenhet om at den handling han foretok var belagt med straff. I forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd vil den omhandle det forhold som har med stiftet gjeld eller ugyldige disposisjoner å gjøre. Det kan derfor være naturlig å legge en noe mildere vurdering til grunn, sett i forhold til debtors villfarelse, enn det gjeldende rett etter straffelovens område kunne tilsi.

Ved vurderingen av lovens krav om at det må foreligge ”uvitenhet”, vil det kunne hevdes at ordlyden er lite tilpasset den situasjon debitor kan komme opp i, når han får krav om innbetaling. Når debitor blir krevd for sitt utestående, vil banken ofte purre dersom debitor mener at gjelden ikke er bindende, og således ikke betaler. Konsekvensen for debitor ved å fastholde sitt krav om at gjelden er ugyldig, kan følgelig bli at kreditor vil true med inkasso på utestående gjeld. Vedkommende vil da antagelig ikke ha anledning til å stå på sin rett ovenfor kreditorene. Frykten for følger av inkasso vil medføre at debitor betaler. Disse reelle hensynene vil tale for at en ikke legger for strenge krav til grunn for at lovens vilkår om ”uvitenhet” anses oppfylt.

Rettskildemessig foreligger få holdepunkter med hensyn til hva som kreves, etter loven, for om ”uvitenhet” etter straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd skal anses oppfylt. Vurderingen vil i stor grad være et bevissspørsmål. Bankene må bevise at debitor ikke kunne ha vært i uvitenhet om bestemmelsens eksistens. Men det vil ikke være nok, etter ordlyden, at kunden burde ha visst om bestemmelsens eksistens. Lovens vilkår er oppfylt om kunnskap ikke forelå.

BKN har ved flere av sine saker behandlet forholdet rundt debtors krav om å få tilbakebetalt penger. I samtlige saker fant flertallet at lovens krav for tilbakebetaling var oppfylt. Ved sin vurdering legger nemnda en generell vurdering til grunn når de vurderer om debitor har vært i ”uvitenhet” om kravets ugyldighet. Nemnda fant i BKN-2005-301 at

---

⁴¹ Eskeland: Strafferett s.310-317

debitor var i villfarelse. Dette på tross av at vedkommende hadde kommet over en del artikler som omhandlet straffelovens ikrafttredelseslov § 12 og kontaktet banken før han foretok innbetalingen. BKN mente at spørsmålet om ugyldighet må ha vært uavklart for debitor på dette tidspunkt. Man kan spørre seg om lovens krav om "uvitenhet" er oppfylt når debitor hadde lest om forholdet, og videre kontaktet banken vedrørende betalingen. Det må kreves noe mer enn usikkerhet i forhold til ugyldighet for å oppfylle lovens vilkår om uvitenhet. BKN viser i andre avgjørelser at de legger en generell vurdering til grunn når de vurderer om villfarelse foreligger.⁴² Det vil være klart av bestemmelsen at den refererer til spillerens viten, ikke hva som er allment kjent. De avgjørelser BKN har kommet til i foreliggende spørsmål vil således ikke kunne ha noen særlig rettskildemessig vekt, sett opp mot hva som kreves for at lovens vilkår om "uvitenhet" er oppfylt.

Imidlertid taler reelle hensyn for at bestemmelsen skal gis en viss utvidet fortolkning, sett opp mot lovens formål. Videre vil det kunne tillegges vekt at en har med en sterk part å gjøre. Når långiver ikke får sine innbetalinger på utestående, vil kreditor ofte kunne true debitor med inkasso. En kan sammenligne følgende situasjon med *Conditio indebiti*, læren om tilbakebetaling. Etter denne læren vil det være ulike momenter som tillegges vekt i det tilfellet at debitor krever tilbakebetalt innbetalt gjeld av kreditor. Noen av de relevante momenter som skal vurderes vil være: grad av betalingspress fra kreditor, og hvem som er den sterke og hvem som er den svake part. Det vil videre være av betydning om debitor betalte med forbehold. Det vil si at debitor på betalingstidspunktet mener at kravet er omtvistet. Betaler debitor med forbehold, vil debitor kunne kreve pengene tilbake i ettertid, dersom det viser seg at innfridd gjeld til kreditor, ikke er rettmessig. De forhold som er beskrevet over vil kunne anses som relevante momenter, og kan tas i betraktning ved tolkning av lovens ordlyd. Dersom overnevnte forhold foreligger, taler læren om tilbakebetaling for at debitor skal ha rett til å få tilbakebetalt innbetalt gjeld fra kreditor. Særlig om også debitor har betalt med forbehold om at han mener gjelden ikke er bindende.

---

⁴² BKN-06112. s.4, BKN-06107. s. 5 og BKN-07029 s.7.

I forhold til uvitenhet er det vanskelig å trekke konkrete konklusjoner, ettersom kunnskap om rettsreglene vil variere fra en debitor til en annen. Når en skal vurdere hvilket krav som skal stilles til debtors uvitenhet i forhold til lovens ordlyd, vil rettskildene over tale for at en skal tolke bestemmelsen noe utvidende til debtors fordel. Særlig gjelder dette ved tilfeller der debitor har blitt utsatt for betalingspress. Ved å legge til grunn et like sterkt krav til villfarelse som strafferetten gjør, vil ikke loven i stor nok grad virke til fordel for det subjekt den er satt til å beskytte. På den andre siden vil ikke lovens vilkår for villfarelse være oppfylt dersom debitor hadde konkret kunnskap om bestemmelsen. En slik konklusjon faller i strid med lovens ordlyd.

Det vil kunne anføres at lovens ordlyd om ”uvitenhet” er lite tilpasset den situasjon bestemmelsen er satt til å regulere. Drøftelsen og konklusjonen over viser en viss usikkerhet i forhold til hva lovens krav til villfarelse er etter gjeldende rett. Dette viser seg også når BKN drøfter kravet til uvitenhet i sine avgjørelser. De legger svært milde betraktninger til grunn for å stadfeste om debitor er i villfarelse. Videre vil ”uvitenhet” innen kontraktsretten være et meget strengt krav. Et slikt krav til kortholders kunnskap vil, slik jeg ser det, passe best innen lovområder som er belagt med straff.

5.2 Betydningen av gevinster.

Spillegjeld stiftet som følge av spill på internett med kredittkort som betalingsmiddel medfører at gjelden er ”uforbindende”. I en slik situasjon vil det kunne oppstå visse problemstillinger ved tolkningen av § 12, fjerde ledd, sett i forhold til gevinster debitor har mottatt som følge av sin spillvirksomhet. Gevinster er ikke direkte regulert i ordlyden i straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd. Legger man en streng ordlydsfortolkning til grunn, skal bestemmelsen virke uavhengig av spillerens gevinster. Et slikt tokningsresultat vil kunne føre til urimelig resultater. Debitor vil i en slik situasjon ha anledning til å beholde gevinster av sine pengespill, samtidig som han krever tilbakebetalt den innsats han har brukt til å erverve gevinsten. Legger en, motsetningsvis, til grunn at straffelovens ikrafttredelseslov § 12 fjerde ledd ikke skal skje uavhengig av debtors

gevinster, vil dette automatisk redusere bankens utlån. Dette skjer ved at det foretas en motregning mellom innbetalt gjeld og gevinster debitor har hatt ved sin spillaktivitet.

Problemstillingen for den følgende drøftelse er om det skal tas hensyn til gevinster ved tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd.

Forholdet mellom mottatte gevinster og ugyldig stiftet gjeld er ikke direkte regulert i bestemmelsens ordlyd. Forholdet er heller ikke nevnt i forarbeider til angjeldende lov eller behandlet i teorien. En kan således ikke søke i autoritative rettskilder etter svar på dette spørsmål. Det er uttalt i rettskildelæren at det har betydning dess fjernere faktum det spørsmål en skal anvende loven på, ligger fra dens ordlyd.⁴³ Dette vil være en lite aktuell problemstilling når det gjelder foreliggende tolkningsspørsmål. I så fall vil det være innenfor andre rettsområder enn sivilretten. Slik tolkning skal gjøres med særlig varsomhet. Strafferetten vil være eksempel på et slikt rettsområde. Det vil derfor ikke anses betenkelig i gjeldende tilfelle, at gevinster innfortolkes i lovens ordlyd.

Når det gjelder sammenhengen mellom § 12, fjerde ledd og gevinster, har BKN uttalt seg om gjeldende forhold. BKN har anlagt det synspunkt, at tolkningen av fjerde ledd ikke skal skje uavhengig av spillerens gevinster.⁴⁴

BKN legger til grunn at det er først på det tidspunkt der spilleren har overført pengene fra sin spillkonto til sin lønnskonto, at gevinster skal ha betydning. Gevinster før dette vil ikke ha betydning for tolkningen av § 12, fjerde ledd. Bakgrunnen for et slikt skille må være at det ikke foreligger noen klar måte å avgjøre hvor mye spilleren har vunnet eller tapt før eventuell gevinst blir overført til spillerens konto. Før dette tidspunktet vil spillerens gevinst og tap kunne variere fra dag til dag, alt etter hvordan den videre spillvirksomhet går. Videre har BKN argumentert for at dersom spilleren til slutt ender med å spille bort

---

⁴³ Eckhoff: Rettskildelære 5 utg. s. 127

⁴⁴ BKN-07029. s.7.

alle de midler han hadde på sin konto hos spillskapet, vil vedkommende ha tapt alle de pengene han har lånt i utgangspunktet.

BKN konkluderer, gjennom sin tolkning av fjerde ledd, med at gevinster skal komme til fradrag når spilleren krever tilbakebetalt innbetalt spillgjeld. Eventuelle gevinster debitor har hatt, skal komme til kreditors fordel. Det reduserer således det beløp debitor fremmer ved sitt krav om tilbakebetaling. Konsekvensen er at det finner sted en motregning.

Når det gjelder BKNs tolkning, i forhold til bestemmelsens ordlyd, er det klart at de legger til grunn en tolkning som ikke kan leses ut fra ordlyden. BKN legger sannsynligvis reelle hensyn til grunn for sin tolkning. Spesielt hensyn til rettferdighet og den allmenne rettsfølelse må anses å være de mest tungtveiende reelle hensyn i forhold til foreliggende tolkning. I tilfeller der kortholder bevisst har spekulert i gjeldende regelverk på bekostning av kortutsteder, vil vedkommende, slik jeg ser det, være lite beskyttelsesverdig lovmessig. Rettferdighetshensyn vil tale for å legge tilsvarende forståelse til grunn som BKN har gjort i foreliggende saker. Det vil være lite rettferdig at kreditor må tilbakebetale debitor betalt spillegjeld, samtidig som de fordeler debitor har oppnådd ved sine gevinster ikke på noen måte skal komme kreditor til gode. På tross av at rettferdighetshensyn tilsier en slik tolkning, vil det ikke følge direkte av ordlyden at slike hensyn skal innfortolkes. Det vil kunne stilles spørsmål ved om en har rettskildemessig dekning for å tolke bestemmelsen på en slik måte BKN har valgt å gjøre her.

Det som taler mot den tolkning som BKN har lagt til grunn, er at gjeldende situasjon ikke er behandlet i lovens tekst. Dette gjør at det tolkningsresultat BKN har lagt til grunn ikke er helt problemfritt. Det er ikke utenkelig at lovgiver, på tidspunktet for vedtagelsen av loven, ikke ønsket at gevinster skulle reguleres i bestemmelsen. En mulig forlengelse av at det ikke kan oppstå forpliktelser som følge av ulovlig pengespill, vil være at heller ikke gevinster kan anses som gyldige. Disse argumentene vil tale for at bestemmelsen ikke skal tolkes utvidende til også å omfatte gevinster.

Rettspraksis har vist at lovens ordlyd har blitt benyttet til å regulere tilfeller som ikke kan leses direkte inn i teksten om lovens formål, og reelle hensyn tilsier en slik tolkning. Høyesterett har ved flere anledninger benyttet analogier og tøyd ordlyden langt, når de mener dette medfører en god regel. Et slik eksempel er sirkustelt-dommen⁴⁵. Saken gjaldt dobbelsalg av en muntlig fordring. Retten lot den erverver som debitor først hadde fått underretning om, gå foran. Tolkningsresultatet fulgte en analogi fra gjeldsbrevloven § 29, annet ledd⁴⁶. Dette viser at hensynet til en retsteknisk god regel og et godt resultat kan medføre at bestemmelsen regulerer forhold som ikke direkte fremkommer av dens ordlyd.

Samlet sett konkluderer jeg med at det skal tas hensyn til gevinster ved tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd. Både BKN og reelle hensyn taler for et slikt resultat.

5.3 Problemer som kan oppstå ved å ta hensyn til gevinster

Den videre drøftelsen rundt gevinster har som utgangspunkt at tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd ikke skal skje uavhengig av debitors gevinster.

Det fremkommer ved vurderingen av gevinsters betydning, sett opp mot debitors rett til å kreve tilbakebetalt innbetalt spillegjeld, at bestemmelsen på mange måter ikke er klar nok til å regulere de forhold BKN har lagt opp til. Dette fordi ordlyden er taus på området. Det som også gjør tilfellet rundt gevinster problematisk, er at det ikke fremkommer noen klar løsning på hvordan fordelingen mellom ulike kreditorer skal skje i forhold til gevinsten. En kortholder vil ofte kunne ha flere kreditorer han har benyttet til samme aktivitet. Det vil da oppstå spørsmål om hvem av kreditorene som skal ha prioritet for sitt krav. Ettersom et slikt tolkningsresultat ikke gir klare angivelser om fordeling av gevinster mellom de ulike kreditorer, foreligger følgelig ingen klare løsninger etter gjeldende rett. En mulig løsning på foreliggende tilfelle vil være å anvende de samme prinsipper som benyttes ved

---

⁴⁵ Rt-1957-778

⁴⁶ Eckhoff. Rettskildelære s.137

restitusjon innen kontraktsretten. Teori omtaler hvordan restitusjon, som følge av ugyldige løfter, skal foretas⁴⁷. Ved ugyldige avtaler gjelder et gjensidighetsprinsipp, noe som innebærer at det samtidig skal skje en utveksling av forpliktelser. Det er naturlig å anse forholdet på samme måte som restitusjon i kontraktsretten generelt. Der vil det heller ikke foreligge klare svar til prioritet eller fordeling når det er flere kreditorer som kjemper om samme krav

Videre vil det være problematisk å følge pengestrømmen ved å ta hensyn til gevinster ved tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd. Et slikt eksempel, er en debitor som har benyttet sitt kredittkort til spill på internett gjennom overføring til sin spillkonto. Deretter tilbakeføres gevinsten fra spillkontoen til vedkommendes lønnskonto. Noen dager senere overfører debitor samme sum fra sin lønnskonto tilbake til sin spillkonto. På angjeldende tidspunkt har han også egne disponible midler på sin lønnskonto. Følgen av et slikt handlingsforløp vil være at det oppstår spørsmål knyttet til om debitor ved overførselen til spillkontoen benyttet sine egne midler eller tidligere overførte kredittmidler. Mye taler her for å legge til grunn det skjæringstidspunkt BKN har skissert. Gevinsten skal, om dette er riktig, være en del av beregningen i forhold til fjerde ledd. Dette på tross av at spilleren noen dager senere tilbakefører penger fra sitt debetkort til sin spillkonto. Bakgrunnen for en slik antagelse, er at skjæringstidspunktet BKN har anlagt som avgjørende, har inntruffet. Videre vil vanskeligheten med å følge pengestrømmen gjøre et slikt synspunkt til en retts teknisk enklere regel å håndheve.

Drøftelsene over viser de problemer som er beskrevet innledningsvis, sett i forhold til bestemmelsen. Løsninger som er problematisert vil eventuelt måtte finnes innen rettskilder i kontraktsretten. Det er videre usikkert om en kan legge til grunn at gevinster skal innfortolkes ved tolkningen av straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd. Det vil til slutt knytte seg usikkerhet med hensyn til det tidsskille BKN har anlagt for når gevinster skal innfortolkes. Dette gjør at gjeldende rett, etter bestemmelsen på sentrale områder per

---

⁴⁷ Hagstrøm: Obligasjonsrett s 672.

tid, er noe usikker. Konklusjonen vil støttes av de bemerkninger som er drøftet avslutningsvis i punkt 5.1 rundt lovens krav om villfarelse. Jeg vil hevde at bestemmelsen burde vært noe tydeligere for å løse de rettslige utfordringene den står ovenfor i dag.

Ved det tilfelle at gevinster skal være en del av tolkningsgrunnlaget i forhold til straffelovens ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd, vil det oppstå spørsmål om hvem som har bevisbyrden for å klargjøre eventuelle gevinster som følge av spillaktiviteten.

Det som er klart i foreliggende tilfelle, er at spilleren i stor grad har bevisbyrden. Debitor er i slike tilfeller nærmest til å dokumentere de transaksjoner som er foretatt elektronisk på vedkommendes konto. Dette synspunktet er lagt til grunn av BKN⁴⁸. De går i gjeldende avgjørelse langt i å stadfeste at spilleren har plikt til å medvirke i forhold til dokumentasjon av eventuelle gevinster. Dette vil videre være i tråd med den alminnelige bevislære, der det er anlagt et synspunkt om at den som er nærmest til å dokumentere gjeldende forhold også vil ha bevisbyrden.⁴⁹ Hagstrøm vurderer spørsmål om bevisbyrde på samme måte som BKN gjør ved sin behandling av erstatningsgrunnlag innen kontraktsretten. Utgangspunktet er at den person som er nærmest til å klarlegge forholdet, har bevisbyrden.

Samlet sett taler rettskildene, som drøftet over, for at det vil være riktig at debitor i stor grad har bevisbyrden for å dokumentere sine gevinster, ved det tilfelle at gevinster skal innfortolkes i straffeloven ikrafttredelseslov § 12, fjerde ledd.

---

⁴⁸ BKN-06112 s.7

⁴⁹ Hagstrøm. Obligasjonsrett s. 461

6 Avsluttende bemerkninger.

6.1 Effektivitet

Når en vurderer hvor effektiv straffelovens ikrafttredelseslov § 12 er til å begrense ulovlig pengespillsaktivitet, vil det være av betydning hvor effektiv rettsvirkningene av bestemmelsen er⁵⁰. Rettsvirkningene vil ha betydning både for de selskapene som tilbyr fjernspill og for spilleren som benytter slike selskaper til pengespill. Sett i forhold til selskapene, vil bestemmelsen ha betydning for det økonomiske grunnlaget for å drive slik virksomhet. Dette fordi spillskapet ikke har mulighet til å inndrive utestående krav, dersom skyldneren påberoper seg straffelovens ikrafttredelseslov § 12. I forhold til spilleren vil bestemmelsen kunne få den konsekvens, at vedkommende ikke får gevinster utbetalt. Spillskapet har anledning til å holde igjen gevinsten, da den disposisjon som er foretatt er ugyldig. Det vil være disse rettsvirkningene som gjør foreliggende bestemmelse effektiv. Både spiller og den vedkommende spiller med eller mot risikerer at de sitter igjen uten oppgjør for pengespillet, grunnet straffelovens ikrafttredelseslov § 12.

Effektiviteten av straffelovens ikrafttredelseslov § 12 svekkes ved at den er lett å omgå. Bestemmelsen, slik den foreligger i dag, gjør at anvendelsesområdet i stor grad vil være tilfeldig. Dette fordi bestemmelsens anvendelse vil avhenge av type kort som er benyttet til spillvirksomhet. Overføringer fra debetkort vil ikke bli berørt av bestemmelsen, slik rettstilstanden er i dag. Legger en til grunn at debetkort med kontokreditt ikke rammes av bestemmelsen, slik BKN konkludert, vil bestemmelsens virke i stor grad basere seg på hvordan kortutstedere organiserer sine kortprodukter. I slike tilfeller vil en kunne se at debetkort, med store innslag av kreditlementer inkludert i produktet, vil kunne anvendes til pengespill over internett. Dette medfører at mulighetene til å omgå straffelovens ikrafttredelseslov § 12's anvendelse vil være overveiende. Eventuelle endringer som følger av nyere lovgivning på området, vil bli behandlet under punkt 6.2. Det som videre kan anses problematisk, er at ordlyden i straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ikke er tilpasset de forhold den er satt til å regulere i dag. Dette viser drøftelsen både når det gjelder forhold

---

⁵⁰ Jusnytt.no: Pengespill på internett 21/4-2005 av Advokat Halvor Manshaus

rundt gevinster og lovens krav til villfarelse. Drøftelsen under punkt 4.4.3 viser at bestemmelsen åpner for tolkning i forhold til når kreditten må anses å være ytt. Slik jeg ser det, er det grunn til å hevde at ordlyden i bestemmelsen burde vært mer presis, for å klargjøre rettstilstanden når det gjelder fjernspill. En ordlyd tilpasset de teknologiske utfordringene bestemmelsen står ovenfor, vil høyst sannsynlig gjøre bestemmelsen mer effektiv og på en enklere måte oppfylle de formål lovens ønsker å ivareta.

6.2 Virkningen av nyere lovgivning

Under punkt 4.3 ble det drøftet at bestemmelsen ikke er godt nok tilpasset de tekniske muligheter som i dag foreligger ved bruk av kredittkort. Sperre på betalingsdelen, som nevnt over, vil ikke sperre for kredittdelen av kortet. En spillelysten debitor vil derfor ha gode muligheter til å benytte kreditten til spill på internett. Kortholder vil også ha muligheten til å overføre penger fra sitt kredittkort til sitt debetkort, for så å bruke dette til pengespill. Dette medfører at straffelovens ikrafttredelseslov § 12 ikke kommer til anvendelse. Dersom nyere forslag til lovgivning blir vedtatt, vil denne muligheten bli borte. Forslaget ønsker å gjøre all betalingsformidling til ulovlig spillvirksomhet til straffbar medvirkning. Dette vil ha som følge at en ikke kan overføre penger fra sitt kredittkort til sitt debetkort for så å begi seg til spillaktivitet.

Mot overnevnte lovforslag er det rettet en del kritiske bemerkninger.⁵¹ Kritikken går på at heller ikke dette forslaget vil være et effektivt middel for å unngå ulovlig pengespill. Årsaken til det er at det foreligger utstrakte muligheter til alternative betalingsmåter ovenfor nettsteder. Eksempel på dette er en såkalt elektronisk lommebok. Da benytter man seg av en tjeneste som formidler betaling over internett. For eksempel PayPal. Følgen av å benytte en slik metode for sine transaksjoner er at kortutsteder, ikke vil motta informasjon om brukerstedet. Her vil den elektroniske lommeboken i seg selv komme som brukersted

---

⁵¹ Høringsuttalelser: Regjeringen.no: Forslag til forbud mot medvirkning. Uttalelse fra Norges Pokerforbund, punkt nr 1. Restriksjoner i lovforslaget er ikke effektive. Uttalelse fra Bettson V/ Hans Martin Nakkim, punkt: ”vår vurdering av forslaget”

uavhengig av hva slags varer kortholder kjøper. Følgelig vil dette kunne føre til mer spill på kreditt enn det som er situasjonen etter gjeldende rett. Bakgrunnen for påstanden, er at flere vil gå til det skritt å skaffe seg elektronisk lommebok når debetkortet sperres for bruk. I så fall vil kortholder kunne belaste både sitt kredittkort og debetkort til ulike pengespill.

Hvordan forslaget faktisk vil virke, er vanskelig å forutse. Det er grunn til å tro at lovgivning som ønsker en strengere regulering av forholdene, vil medføre en skepsis for mange i forhold til å begi seg ut på spillaktivitet. Lovgivning har vist seg å ha en viss oppdragende effekt, sett i forhold til borgernes handlinger. Videre vil det sjelden være et godt argument for at forhold samfunnet ønsker å regulere, blir avregulert som følge av at det finnes måter å omgå loven på. Samlet sett vil det å sette inn et mer effektivt regelverk i kampen mot ulovlig fjernspill være i samsvar med formålet til straffelovens ikrafttredelseslov § 12.

7 Litteraturliste

Lov:

- Lov om den almindelige borgerlige Straffelovs Ikrafttræden av 22 mai. Nr. 11. 1902

Forarbeider:

- Kultur- og kirkedepartementet: Høringsnotat om forbud mot medvirkning til fjernspillsaktivitet i form av betalingsformidling for fjernspill uten norsk tillatelse. 26.02.2008
- NOU 2000: 9 Konkurransflater i finansnæringen. Avgitt Finansdepartementet 28/3-2000.
- Ot. prp. nr 24 (1885-1886) Forarbeider til straffelovens ikrafttredelseslov § 12.
- Ot. Prp. nr 31 (1998-1999) Forarbeider til ny alkohollov.
- Ot.prp. nr 44 (2002-2003) Om lov om endringer i pengespill- og lotterilovgivningen.

Dommer:

- Rt.2003 side 1210.
- Rt.1957 side 778.

Nemndpraksis:

- Bankklagenemnda: BKN-06039, BKN-06107, BKN-06112, BKN-06111, BKN-07029

Bøker:

- Eckhoff, Torstein: Rettskildelære. 5 Utgave Universitetsforlaget 2001.
- Woxholth, Geir: Avtalerett 2006. 6 utgave. Utgitt av Gyldendal Akademisk. Oslo.
- Gisle, Jon: Jusleksikon. 3 utgave 2007 Kunnskapsforlaget Oslo.
- Eskeland, Ståle: Strafferett. 2 utgave. Cappelen Akademiske Forlag. Oslo 2006.
- Hagstrøm, Viggo: Obligasjonsrett. 3 opplag. Universitetsforlaget. 2004

Publikasjoner

- Festskrift til det juridiske fakultet ved Universitet i Bergen i anledning 25 års jubileet. Av Johan Giertsen og Hans Fredrik Marthinussen. Det juridiske fakultets skriftserie nr 108.
- Hagstrøm, Viggo "Spil og væddemaal" om valuta i festskrift til Anders Bratholm Oslo 1990.
- Høringsnotat: om forbud mot medvirkning til fjernspill i form av betalingsformidling for fjernspill uten norsk tillatelse. Regjeringen.no. Høringsnotat fra Norges Pokerforbund 13.02.8. og Uttalelser fra Betsson V/ Hans Martin Nakkim. 12.februar 2007.
- Bernt, Jan Frithjof og Kruger, Kai Ugyldighetsbegrepet i kontraktsretten og forvaltningsretten, i Bratholm, Anders, Torkel Opsahl og Magnus Aarbakke; Samfunn, Rett, Rettferdighet, Festskrift til Torstein Eckhoff, Oslo 1986, s. 86 flg.
- Pengespill på internett: Advokat Halvor Manshaug: Adresse: http://jussnytt.no/index.php?option=com_content&view=article&id=68:kronikk-pengespill-pa-internett&catid=2:fagartikler&Itemid=3
- Manshaug, Halvor: Private pengespill på internett, (1997 /Complex-1997.04-1)
- Torvund, Olav: Uttalelse. Adresse: <http://www.dinside.no/php/art.php?id=98267>
- Torvund, Torvund: www.Torvund.net: Artikkel: "Pengespill på kredittkort" og "pengespill på kreditt"
- "Nettpoker fører til flere spillavhengige" Adresse: <http://www.dinside.no/php/art.php?id=499122>
- Rettsdata.no: kommentar til Straffelovens ikrafttredelseslov § 12. note 6

